

INSTYTUT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

dr Michał Warciński

**Zabezpieczenie majątkowe na instrumentach finansowych
znajdujących się w publicznym obrocie**

(zagadnienia cywilne i karne)

Warszawa 2011

Spis treści:

I. Wprowadzenie.....	3
II. Pojęcie, charakter i funkcja postępowania zabezpieczającego w postępowaniu karnym.....	4
III. Instrument finansowy jako przedmiot zabezpieczenia majątkowego.....	8
IV. Postępowanie zabezpieczające w postępowaniu karnym.....	16
1. Legitymacja w postępowaniu zabezpieczającym	16
2. Wszczęcie postępowania zabezpieczającego.....	17
3. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym	21
4. Kontrola instancyjna postanowienia co do zabezpieczenia.....	22
5. Nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu	29
6. Wykonanie zabezpieczenia na instrumencie finansowym.....	39
7. Upadek zabezpieczenia	47
8. Koszty zabezpieczenia majątkowego.....	49
V. Podsumowanie.....	50
Bibliografia.....	45
Literatura.....	52
Orzecznictwo.....	58
Wykaz skrótów.....	59

I. Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest instytucja zabezpieczenia majątkowego na instrumentach finansowych w powszechnym procesie karnym. Poza nawiasem rozważań pozostawiono w szczególności zabezpieczenie majątkowe w postępowaniu karnym skarbowym, w ustawie o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary oraz zabezpieczenie majątkowe na tle ustawy o świadku koronnym.

Wybór niniejszego tematu podyktowany jest specyfiką problematyki. Polega ona, po pierwsze, na tym, że postępowanie zabezpieczające majątkowe, niezależnie od tego, jakiego przedmiotu majątkowego dotyczy, uregulowane jest przez ustawę procesową karną oraz cywilną, co rodzi szereg trudności teoretycznych i praktycznych; po drugie, instrumenty finansowe, kategoria niejednolita, stanowią wyjątkowy przedmiot zabezpieczenia majątkowego. Instrumenty finansowe odgrywają coraz większą rolę jako sposób lokaty często znaczących części majątku. Nie ulega wątpliwości, że stają się tym samym atrakcyjnym przedmiotem zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym.

W opracowaniu skoncentrowano się na zabezpieczeniu majątkowym orzeczenia kary grzywny oraz środków karnych nawiązki, świadczenia pieniężnego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia na doznaną krzywdę. Nie rozważano szerzej problematyki zabezpieczenia majątkowego przypadku oraz roszczenia z powództwa adhezyjnego. Wymagają one, ze względu na szczegółowe regulacje, osobnego opracowania.

II. Pojęcie, charakter i funkcja postępowania zabezpieczającego w postępowaniu karnym

Postępowanie zabezpieczające w polskim procesie karnym zostało uregulowane w Rozdziale XXXII „Zabezpieczenie majątkowe” znajdującym się w Dziale VI „Środki przymusu” Kodeksu postępowania karnego¹. Prawodawca poświęcił tej instytucji art. 291 – 295 k.p.k. Zgodnie z art. 291 k.p.k. w razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek, nawiązkę lub świadczenie pieniężne albo nałożyć obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego (§ 1). W razie popełnienia przestępstwa przeciwko mieniu lub wyrządzenia przestępstwem szkody w mieniu, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie roszczeń o naprawienie szkody (§ 2).

Na kształt karnego postępowania zabezpieczającego, w szczególności w zakresie sposobu zabezpieczenia oraz wykonania postanowienia o zabezpieczeniu, mają jednak bezpośredni wpływ przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące postępowanie zabezpieczające w postępowaniu cywilnym (Cześć II „Postępowanie zabezpieczające” – art. 730-757 k.p.c.).² Zgodnie z art. 292 § 1 k.p.k. zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego.

Postępowanie zabezpieczające nie ma charakteru postępowania samoistnego i zaliczane jest do postępowań pomocniczych.³ Postępowanie zabezpieczające pełni funkcję służebną wobec postępowania, w którym rozstrzygana jest kwestia odpowiedzialności karnej. Postępowanie to pozwala na realizację celu postępowania

---

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997 r., Nr 89, poz. 555, ze zm.

² Por. P. Starzyński, 2007, s. 1.

³ Por. W. Daszkiewicz, 1999, s. 31; K. Marszał, 1998, s. 20.

samoistnego.⁴ W literaturze wskazuje się, że celem postępowania zabezpieczającego jest „(...) urzeczywistnienie wydanego orzeczenia w kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego w zakresie wymierzonych przyszłym wyrokiem kar majątkowych.”⁵ Cel postępowania zabezpieczającego ma charakter podrzędny, ponieważ zabezpieczenie stosowane jest po to, by zagwarantować wykonanie przyszłego orzeczenia.⁶ Postępowanie zabezpieczające nie prowadzi do wykonania orzeczenia, które nie zostało przecież jeszcze wydane, lecz tworzy i utrzymuje stan prowizoryczny na potrzeby postępowania wykonawczego.⁷ Zabezpieczenie majątkowe ma zatem charakter tymczasowy, ponieważ granicą jego trwania jest wydanie orzeczenia o powinności czy kary albo ostateczne uwolnienie od nich.

Wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu na przedmiocie majątkowym oskarżonego nie pozbawia go prawa własności w szerokim tego słowa znaczeniu (własności *sensu stricte* oraz innych praw majątkowych), lecz jedynie ogranicza swobodę w dysponowaniu mieniem.

Natura postępowania zabezpieczanego nie sprowadza się jedynie do służebności wobec postępowania, w którym rozstrzygana jest odpowiedzialność karna. Postępowanie zabezpieczające uprzedza postępowanie karne wykonawcze, jednakże nie może prowadzić do zaspokojenia wierzyciela. W Kodeksie postępowania cywilnego wyraźnie o tym stanowi art. 731. W literaturze przedmiotu twierdzi się, że podobnie jak w postępowaniu cywilnym, karne postępowanie zabezpieczające antycypuje postępowanie egzekucyjne.⁸ Stanowi tzw. pierwszy krok w egzekucji.⁹

---

⁴ Por. P. Starzyński, 2007, s. 3.

⁵ A. Bulsiewicz, 1975, s. 12.

⁶ Por. *ibidem*.

⁷ Por. M. Cieślak, 1973, s. 400-401.

⁸ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 17.

⁹ Por. *ibidem*.

Właściwy przebieg i skuteczność postępowania karnego zabezpieczają środki przymusu, których funkcją jest gwarantowanie odpowiednich warunków dla wykonywania czynności procesowych, natomiast ich rodzaj oraz forma związane są z określonymi zadaniami jakie mają realizować.¹⁰

Zabezpieczenie majątkowe należy do środków przymusu procesowego, a jego celem jest zagwarantowanie wykonalności orzeczenia sądu. Zmierza do przeciwdziałania utrudnianiu lub uniemożliwianiu wykonania tego orzeczenia.¹¹ W piśmiennictwie podkreśla się, że funkcja zabezpieczenia majątkowego sprowadza się do „(...) wzmocnienia interesów wierzyciela, niedopuszczenia do pokrzywdzenia go przez dłużnika, zwiększenia gwarancji prawidłowej realizacji orzeczonych przez sąd dolegliwości ekonomicznych.”¹² Często egzekucja, której nie poprzedzało zabezpieczenie majątkowe okazuje się bezskuteczna.¹³ Środek przymusu procesowego w postaci zabezpieczenia majątkowego nie stanowi sankcji orzekanej wobec podejrzanego czy oskarżonego, ale jest tylko instrumentem zapewnienia rzeczywistego wykonania nałożonej przez sąd karny sankcji. Skutkiem ustanowienia zabezpieczenia majątkowego jest bowiem ograniczenie lub wykluczenie swobodnego dysponowania określonym składnikiem mienia. Obok poręczenia majątkowego, kary porządkowej, przymusowego odebrania rzeczy, zatrzymania przesyłki i korespondencji oraz przeszukania, wkracza w materię praw majątkowych osób, wobec których jest stosowane.¹⁴ Według *K. Marszała* zabezpieczenie majątkowe wkracza w sferę praw obywatelskich w zakresie nienaruszalności własności i innych praw majątkowych (mienia).¹⁵ Zabezpieczenie majątkowe należy do środków przymusu procesowego, ponieważ stanowi formę przymusowego wykonania

---

¹⁰ Por. J. Tylman, 1999, s. 500.

¹¹ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 19.

¹² S. Brudt, 1972, s. 65.

¹³ Por. F. Prusak, 1999, s. 808.

¹⁴ Por. P. Starzyński, 2007, s. 12.

¹⁵ Por. K. Marszał, 1998, s. 276-277.

czynności procesowych pozbawiając podejrzanego lub oskarżonego swobody w dysponowaniu przedmiotami wchodzącymi w skład jego mienia.¹⁶

Stwierdzenie, że postępowanie zabezpieczające przygotowuje egzekucję, jest etapem ją poprzedzającym, powoduje także to, że do ustanowienia zabezpieczenia majątkowego mają zastosowanie przepisy, które wskazują na możliwość zaspokojenia roszczenia. Pozwala na taki zabieg interpretacyjny rozumowanie *a fortiori*. Jeżeli przepis dopuszcza zaspokojenie w oznaczonych okolicznościach z określonego przedmiotu majątkowego, wchodzącego w skład określonej masy majątkowej, to tym bardziej dopuszczalne jest ustanowienie na nim zabezpieczenia, które w zasadzie nie może prowadzić do zaspokojenia wierzytelności (art. 731 k.p.c.). W literaturze przedmiotu nawet się o tym nie wspomina, jako o czymś oczywistym.

---

¹⁶ Por. ibidem.

III. Instrument finansowy jako przedmiot zabezpieczenia majątkowego

Zabezpieczenie majątkowe następuje na przedmiocie należącym do mienia podejrzanego lub oskarżonego, wobec którego zastosowano taki środek przymusu. W myśl art. 291 § 1 k.p.k. przedmiotem zabezpieczenia majątkowego jest mienie. Pojęcie mienia jest zdefiniowane w Kodeksie cywilnym. Zgodnie z art. 44 k.c. mieniem jest własność i inne prawa majątkowe. *Lege non distinguende* należy przyjąć, że definicja ta ma zastosowanie także na tle art. 291 § 1 k.p.k.¹⁷ Przedmiotem zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym może być zatem własność oraz inne prawa majątkowe. Z pewnością przedmiotem majątkowym, na którym może być ustanowione zabezpieczenie majątkowe jest także instrument finansowy. Wskazuje na to jednoznacznie art. 292 § 1 k.p.k. w związku z art. 752¹ zd. 1 k.p.c. Zgodnie z tym ostatnim przepisem w razie udzielenia zabezpieczenia przez zajęcie praw z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi, obowiązany w terminie trzech miesięcy od dnia zajęcia może zlecić ich sprzedaż.

Niniejsze opracowanie koncentruje się tylko na specyficznym przedmiocie majątkowym – instrumencie finansowym. Definicję legalną tej instytucji zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. – O obrocie instrumentami finansowymi¹⁸. Zgodnie z tym przepisem instrumentami finansowymi są:

- 1) papiery wartościowe;
- 2) niebędące papierami wartościowymi:

---

¹⁷ Por. P. Starzyński, 2007, s. 24-25.

- a) tytuły uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania,
- b) instrumenty rynku pieniężnego,
- c) opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy forward na stopę procentową, inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest papier wartościowy, waluta, stopa procentowa, wskaźnik rentowności lub inny instrument pochodny, indeks finansowy lub wskaźnik finansowy, które są wykonywane przez dostawę lub rozliczenie pieniężne,
- d) opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy forward na stopę procentową oraz inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest towar i które są wykonywane przez rozliczenie pieniężne lub mogą być wykonane przez rozliczenie pieniężne według wyboru jednej ze stron,
- e) opcje, kontrakty terminowe, swapy oraz inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest towar i które są wykonywane przez dostawę, pod warunkiem, że są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu,
- f) niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym ani w alternatywnym systemie obrotu opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy forward oraz inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest towar, które mogą być wykonane przez dostawę, które nie są przeznaczone do celów handlowych i wykazują właściwości innych pochodnych instrumentów finansowych,
- g) instrumenty pochodne dotyczące przenoszenia ryzyka kredytowego,
- h) kontrakty na różnicę,
- i) opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy forward dotyczące stóp procentowych oraz inne instrumenty pochodne odnoszące się do zmian klimatycznych, stawek frachtowych, uprawnień do emisji oraz stawek inflacji lub innych oficjalnych danych statystycznych, które są wykonywane przez rozliczenie pieniężne albo mogą być

---

¹⁸ Tekst jednolity: Dz. U. 2010 r., Nr 211, poz. 1382; dalej: o.i.f.

wykonane przez rozliczenie pieniężne według wyboru jednej ze stron, a także wszelkiego rodzaju inne instrumenty pochodne odnoszące się do aktywów, praw, zobowiązań, indeksów oraz innych wskaźników, które wykazują właściwości innych pochodnych instrumentów finansowych.

W literaturze przedmiotu dyskutowana jest kwestia przynależności przedmiotu zabezpieczenia. Według pierwszego stanowiska, zgodnie z literalną wykładnią art. 291 § 1 k.p.k. przedmiotem zabezpieczenia majątkowego może być jedynie przedmiot wchodzący w skład majątku osoby, wobec której zastosowano ten środek przymusu.¹⁹ W myśl konkurencyjnego poglądu, zaprezentowanego jeszcze na tle Kodeksu postępowania karnego z 1969 roku, wyjątkowo zabezpieczenie „(...) przepadku może być wykonane na mieniu innej osoby niż oskarżony”.²⁰ Uzasadniano taki pogląd możliwością orzeczenia kary przepadku, w sytuacji gdy przedmioty te należały do innej osoby niż sprawca.²¹ Przeciwno temu zapatrywaniu trafnie wskazano, że w obecnym stanie prawnym także możliwe jest orzeczenie przepadku nawet wtedy, gdy przedmiot nie należy do sprawcy, jednakże nie pozwala to na ustanawianie zabezpieczenia na przedmiocie, który nie należy do podejrzanego lub oskarżonego. Pogląd ten dominuje w piśmiennictwie.²²

Zabezpieczenie może dotyczyć przedmiotu majątkowego, wobec którego podejrzany (oskarżony) ma wyłączne uprawnienia, jednakże art. 291 § 1 k.p.k. nie ogranicza zastosowania zabezpieczenia majątkowego tylko do tego przypadku. Zabezpieczenie może także obejmować udział we własności czy innym prawie majątkowym.²³

Przedmiotem zabezpieczenia może być w ściśle oznaczonych okolicznościach także przedmiot majątkowy należący do majątkowej wspólności małżeńskiej.²⁴

---

¹⁹ Por. P. Starzyński, 2007, s. 27.

²⁰ A. Bulsiewicz, 1975, s. 34.

²¹ Por. ibidem, s. 47.

²² Por. P. Starzyński, 2007, s. 27 i cyt. tam literatura.

²³ Por. wyrok SN z dnia 18. IV 1980 r. (IV CR 86/80), OSNC 1980, z. 12, poz. 236.

²⁴ Por. P. Starzyński, 2007, s. 28.

Zgodnie z art. 28 § 1 k.k.w. zabezpieczenie na majątku wspólnym kary grzywny nawiązki oraz należności sądowych od jednego z małżonków jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy zabezpieczenia nie można dokonać na majątku odrębnym podejrzanego. W pierwszej kolejności powinno zatem nastąpić zabezpieczenie na mieniu należącym do podejrzanego (na przedmiocie należącym do jego majątku osobistym), gdyby jednak potencjalnie zaspokojenie roszczenia było niemożliwe, można w drugiej kolejności zabezpieczyć wykonalność orzeczenia na przedmiocie należącym do majątku wspólnego małżonków.

W takich okolicznościach zdaniem Sądu Najwyższego małżonkowi podejrzanego (oskarżonego) służy jednak ochrona, jeżeli ten drugi tylko w nieznacznym stopniu przyczynił się do powstania majątku wspólnego.²⁵ Teza Sądu Najwyższego znalazła odzwierciedlenie w art. 28 § 3 k.k.w. Zgodnie z tym przepisem w razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego, małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił w stopniu nieznacznym do powstania tego majątku albo do nabycia określonych jego składników lub jeżeli zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Przed wydaniem postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym na przedmiocie należącym do majątku wspólnego, konieczne jest więc rozważenie, czy podejrzany lub oskarżony przyczynił się do powstania majątku wspólnego, a jeśli tak, w jakim stopniu. Prawodawca zwraca także uwagę na to, że zaspokojenie z majątku wspólnego może być sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zastosowanie tej reguły wymaga jednak zbadania wszelkich okoliczności danego przypadku, uwzględnienia sytuacji majątkowej i życiowej (stan zdrowia) oraz potrzeb egzystencji małżonka osoby skazanej, a nawet nieletnich dzieci. Te bowiem także w naturalny sposób faktycznie partycypują w majątku wspólnym małżonków, który jest w istocie majątkiem założonej rodziny. Specyfika instrumentów finansowych, jako szczególnego środka lokaty i pomnażania zgromadzonego kapitału, a więc środka nie należącego do tych, które zaspokajają elementarne potrzeby rodziny, pozwala na ogólne stwierdzenie, że

---

²⁵ Por. uchwała SN z dnia 9. VII 1976 r. (III CZP 46/75), OSNC 1976, z. 9, poz. 184.

zasady współzycia społecznego będą w zupełnie wyjątkowych przypadkach mogły stanowić uzasadnienie niemożliwości zaspokojenia z majątku wspólnego.

Chociaż art. 28 § 3 k.k.w. stanowi już o etapie egzekucji, ma istotne znaczenie na etapie postępowania zabezpieczającego. Ustanowienie zabezpieczenia na przedmiocie, który zostanie na podstawie art. 28 § 3 k.k.w. wyłączony spod egzekucji, czyni postanowienie o zabezpieczeniu na etapie jego wykonywania postanowieniem nieskutecznym.²⁶

Według jednego z poglądów, nie jest możliwe zabezpieczenie majątkowe na przedmiocie należnym do majątku wspólnego małżonków roszczenia z tytułu należności sądowych.²⁷ Trudno się zgodzić ze stanowiskiem sprzecznym z wyraźną treścią art. 28 § 1 k.k.w., który dopuszcza zabezpieczenie także roszczenia o należności sądowe. Nie ulega jednak wątpliwości, że przepis ten nie dotyczy zabezpieczenia roszczenia o odszkodowanie, ponieważ takie zabezpieczenie majątkowe może zbytnio ingerować w mienie wspólne małżonków. Do takich przypadków zastosowanie mają stosowne przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Artykuł 28 § 1 k.k.w. „(...) jest jednym ze środków realizacji zasady, że kara musi mieć charakter dolegliwości osobistej, co powinno wyrażać się między innymi w maksymalnym ograniczaniu przerzucania obowiązku uiszczania zobowiązań majątkowych skazanego na barki jego rodziny.”²⁸ Przepis ten zatem odpowiada postulatowi uregulowania wykonania orzeczenia, aby zmierzała ona „(...) do wzmożenia ochrony rodziny przez zabezpieczenie jej materialnych podstaw egzystencji. W zdecydowanej większości rodzin podstawę tej egzystencji stanowi mienie dorobkowe małżonków”.²⁹

Według jednego z poglądów nie ma podstaw do stosowania środka przymusu procesowego w postaci zabezpieczenia przepadku z mienia wspólnego małżonków. Uzasadnia się go treścią i celem art. 29 k.k.w.; przepis ten dotyczy bowiem jedynie

---

²⁶ Por. P. Starzyński, 2007, s. 31.

²⁷ Por. ibidem, s. 32.

²⁸ K. Postulski, 1998, s. 62.

²⁹ Uchwała SN z dnia 23. XII 1986 r. (III CZP 94/86), OSNC 1988, z. 1, poz. 11.

wykonywania prawomocnych orzeczeń, co przemawia za brakiem podstaw do stosowania go do zabezpieczeń majątkowych.³⁰ Zdaniem *P. Starzyńskiego*, stanowisko to nie przekonuje.³¹ Podobnie jak grzywna podlega zaspokojeniu dopiero po jej orzeczeniu, tak orzeczenie środka karnego o przepadku tworzy współwłasność w częściach ułamkowych, co nie przemawia za niedopuszczalnością stosowania zabezpieczenia przepadku na mieniu wspólnym małżonków. Według Autora zabezpieczenie nie zmierza do zaspokojenia, ale tworzy jedynie prowizoryczny stan mający pomóc w uzyskaniu zaspokojenia roszczenia w przyszłości. Z tego też względu jego zdaniem należy dopuścić możliwość zabezpieczenia na majątku wspólnym podejrzanego lub oskarżonego i jego małżonka środka karnego przepadku mienia. Artykuł 29 § 1 k.k.w. w związku z art. 292 § 2 k.p.k. pozwala zatem na ustanowienie zabezpieczenia majątkowego środka karnego przepadku na przedmiocie majątkowym wchodzącym w skład majątku wspólnego małżonków. Stanowisko to może budzić wątpliwości, ponieważ nie odpowiada treści art. 28 § 1 k.k.w. Przepis ten enumeratywnie wymienia sytuacje, w których możliwe jest zabezpieczenie na mieniu wspólnym małżonków. Wśród nich brakuje instytucji przepadku. Z drugiej jednak strony trafnie się wskazuje się na funkcję zabezpieczenia w ogólności i brak konstrukcyjnych przeszkód wobec zabezpieczenia przepadku na mieniu wspólnym małżonków. To ostatecznie przemawia za zasadnością stanowiska *P. Starzyńskiego*.

Artykuł 28 § 1 k.k.w. dotyczy zabezpieczenia majątkowego roszczeń z tytułu grzywny, nawiązki lub należności sądowych. Jak wspomniano wyżej, art. 29 § 1 k.k.w. pozwala na zabezpieczenie wykonania środka karnego przepadku mienia. Z kolei art. 41 § 2 k.r.o. stanowi o możliwości sięgnięcia do majątku wspólnego małżonków w celu zaspokojenia roszczenia, które wnika z zobowiązania powstałego bez zgody drugiego małżonka lub zobowiązania, którego źródłem nie jest czynność prawna. Regulacja art. 41 § 2 k.r.o. obejmuje więc w szczególności przypadek odpowiedzialności za czyn niedozwolony.³² Przepis ten nie pozwala jednak na

---

³⁰ Por. *P. Hofmański*, 1999, s. 1182.

³¹ Por. *P. Starzyński*, 2007, s. 33-34.

³² Por. *J. Ignaczewski, R. Jerka*, 2005, s. 59.

skierowanie egzekucji do każdego przedmiotu należącego do majątku wspólnego, lecz jedynie do przedmiotów enumeratywnie wymienionych: wynagrodzenie za pracę, dochody uzyskane przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, korzyści z praw wymienionych w art. 33 pkt 9 k.r.o. (prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy), a jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa. Treść art. 41 § 2 k.r.o. wskazuje, że przepis ten w zasadzie nie obejmuje instrumentów finansowych, poza przypadkiem, w którym instrument finansowy będzie wchodził w skład przedsiębiorstwa, ale o tyle, o ile roszczenie powstało w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Okazuje się zatem, że zabezpieczenie majątkowe na instrumencie finansowym należącym do majątku wspólnego będzie dopuszczalne w praktyce w sytuacjach wymienionych w art. 28 § 1 k.k.w. oraz art. 29 § 1 k.k.w.

Powyższe zasady zabezpieczenia majątkowego na przedmiocie należącym do majątku wspólnego małżonków zmuszają organy stosujące zabezpieczenie majątkowe do wnikliwego ustalenia relacji majątkowych małżeńskich pomiędzy podejrzanym (oskarżonym) a jego małżonkiem. Konieczne jest także określenie składników majątku wspólnego małżeńskiego oraz majątku osobistego podejrzanego (oskarżonego). Małżonkowie mogą wskutek zawarcia intercyzy w formie aktu notarialnego, zawęzić, rozszerzyć lub wyłączyć ustrój wspólności majątkowej (art. 47 k.r.o.), dlatego ustaleniu podlega także istnienie umowy majątkowej małżeńskiej. Z uwagi na treść art. 28 § 1, 29 § 1 k.k.w. oraz art. 47 § 2 k.r.o. ustalenie, do jakiej masy majątkowej należy instrument finansowy, może mieć dla skuteczności ustanowionego na nim zabezpieczenia, zasadnicze znaczenie, decydujące o samej skuteczności zabezpieczenia. Należy podkreślić, że ustalenia powyższe mają także znaczenie dla wykonywania postanowienia o zabezpieczeniu, w szczególności jeśli chodzi o uzyskanie przez prokuraturę klauzuli wykonalności dla postanowienia o zabezpieczeniu przed skierowaniem go do wykonania.

Zgodnie z art. 47 § 1 k.r.o. małżonkowie mogą na mocy umowy majątkowej małżeńskiej rozszerzyć wspólność majątkową także na instrumenty finansowe,

wchodzące dotychczas w skład majątku osobistego jednego z małżonków. Artykuł 49 § 1 k.r.o. nie wymienia instrumentów finansowych jako przedmiotów majątkowych, na które nie można rozszerzyć wspólności majątkowej małżeńskiej. Jednakże zgodnie z art. 50 k.r.o. jeżeli wierzytelność wobec jednego z małżonków powstała przed rozszerzeniem wspólności, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z tych przedmiotów majątkowych, które należałyby do majątku osobistego dłużnika, gdyby wspólność majątkowa nie została rozszerzona. Przepis ten ma na celu ochronę wierzycieli przed nieuczciwym zachowaniem dłużnika, chcącego uniknąć egzekucji z określonego przedmiotu majątkowego, należącego wcześniej do jego majątku osobistego. Instrumenty finansowe, z reguły reprezentujące znaczące wartości majątkowe mogłyby szczególnie być przedmiotem takich zabiegów. Artykuł 50 k.r.o. ma temu zjawisku zapobiegać. Wnosząc *a fortiori* z art. 50 k.r.o. należy przyjąć, że dotyczy on nie tylko etapu egzekucji, ale również zabezpieczenia majątkowego wykonalności obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub innych wierzytelności.

IV. Postępowanie zabezpieczające w postępowaniu karnym

1. Legitymacja w postępowaniu zabezpieczającym

Uczestnikiem postępowania karnego jest każdy, kto bierze w nim zgodnie z prawem procesowym karnym udział i dla kogo prawo to określa stosowne prawa i obowiązki procesowe.³³ Uczestnikami postępowania zabezpieczającego są organy orzekające, wykonawcze, strony procesu, przedstawiciele, rzecznik interesu społecznego, a także inne podmioty, którym przysługują określone uprawnienia lub obowiązki w postępowaniu zabezpieczającym.³⁴ Zgodnie z art. 293 § 1 k.p.k. organem orzekającym o zabezpieczeniu jest prokurator oraz sąd, którzy mogą nie tylko wydać postanowienie o zabezpieczeniu, ale także je uzupełnić, zmienić lub uchylić.³⁵

Organami wykonawczymi w postępowaniu zabezpieczającym są komornik, urząd skarbowy oraz urząd celny. O tym, który z tych organów wykonuje postanowienie o zabezpieczeniu, decydują przepisy poszczególnych postępowań, regulujących zabezpieczenie wykonania orzeczenia. W piśmiennictwie twierdzi się, że organem wykonawczym nie jest sąd cywilny, nadający postanowieniu prokuratora o zabezpieczeniu klauzulę wykonalności, jednakże sąd taki powinien być zaliczony do organów o charakterze wykonawczym, ponieważ nadanie klauzuli wykonalności stanowi integralną część postępowania egzekucyjnego.³⁶ Trudno nie zauważyć braku konsekwencji i spójności w tym stanowisku. Z uwagi na to, że nadanie klauzuli wykonalności jest w istocie pierwszym etapem egzekucji, należy przyjąć, że sąd

---

³³ Por. M. Cieślak, 1973, s. 32.

³⁴ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 95.

³⁵ Por. postanowienie SN z dnia 4. IX 1981 r. (II KZ 179/81), niepubl.

³⁶ Por. P. Starzyński, 2007, s. 63.

nadający klauzulę jest organem wykonawczym, a nie, że ma jedynie charakter takiego organu.

Uczestnikami postępowania zabezpieczającego są strony procesu (ich przedstawiciele), które definiuje się jako uczestników procesu działających we własnym imieniu, mających interes prawny w określonym rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu.³⁷ W powszechnym postępowaniu karnym stroną postępowania zabezpieczającego, w którym orzeka się o zabezpieczeniu jako środka przymusu, na etapie postępowania przygotowawczego jest pokrzywdzony oraz podejrzany, a na etapie postępowania przed sądem – oskarżony, oskarżyciel prywatny oraz oskarżyciel posiłkowy.

Innym uczestnikiem postępowania zabezpieczającego jest osoba, która posiada legitymację do zażalenia na postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym, w charakterze osoby trzeciej.³⁸ Staje się ona uczestnikiem takiego postępowania po wniesieniu zażalenia. Zgodnie z art. 459 § 3 k.p.k. zażalenie na postanowienie może wnieść także osoba, nie będąca stroną procesu, której postanowienie bezpośrednio dotyczy. Postanowienie o zabezpieczeniu może bowiem naruszać prawa osób, które nie są uczestnikami procesu karnego (stronami procesu).

2. Wszczęcie postępowania zabezpieczającego

Według dominującego stanowiska, przesłanką procesową w postępowaniu karnym jest określona sytuacja, z którą ustawa wiąże dopuszczalność albo niedopuszczalność procesu karnego.³⁹ Zgodnie z jedną z opinii, należy odróżniać przesłanki postępowania zabezpieczającego od przesłanek samego zabezpieczenia.

---

³⁷ Por. T. Grzegorzczak, 1998, s. 5-6.

³⁸ Por. F. Zedler, 1973, s. 164.

³⁹ Por. J. Tylman, 1999, s. 160; W. Daszkiewicz, 1961, s. 126-154; B. Bieńkowska, 1998, s. 96-104; M. Cieślak, 1973, s. 405; F. Prusak, 2002, s. 9-24.

Te ostatnie warunkują merytoryczne orzekanie o zastosowaniu środka przymusu procesowego (zabezpieczenia).⁴⁰ Zgodnie z konkurencyjnym zapatrywaniem, wszczęcie postępowania zabezpieczającego następuje z chwilą wydania postanowienia prokuratora lub sądu o zabezpieczeniu majątkowym. Z chwilą wydania takiego orzeczenia rozpoczyna się postępowanie rozpoznawcze w ramach postępowania zabezpieczającego. Kończy się ono skierowaniem orzeczenia do wykonania albo upadkiem tymczasowego zajęcia przedmiotu majątkowego. Zabezpieczenie wykonalności orzeczenia nie jest zatem poprzedzone żadnym postępowaniem w ramach postępowania zabezpieczającego. Nie można zatem twierdzić o przesłankach zabezpieczenia i przesłankach postępowania zabezpieczającego, jeżeli postanowienie o zabezpieczeniu inicjuje postępowanie zabezpieczające. Przesłanki zabezpieczenia i postępowania zabezpieczającego są więc tożsame.⁴¹

Zabezpieczenie majątkowe w powszechnym procesie karnym może zatem służyć zabezpieczeniu wykonania orzeczenia grożącej podejrzanemu (oskarżonemu) grzywny, przepadku, nawiązki lub świadczenia pieniężnego albo obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Może także służyć zabezpieczeniu roszczeń o naprawienie szkody w przypadku popełnienia przestępstwa przeciwko mieniu oraz wyrządzeniu przestępstwem szkody (art. 292 k.p.k.).

Zastosowanie zabezpieczenia majątkowego jest uwarunkowane obawą o usunięcie mienia przez podejrzanego lub oskarżonego. Obawa taka może wynikać z wypowiedzi lub innych zachowań wspomnianych osób.⁴² Zabezpieczenie majątkowe stosuje się wyjątkowo, w wypadkach, gdy konkretne okoliczności wskazują, że oskarżony (podejrzany) może udaremnić wykonanie w przyszłości kar grzywny lub środków karnych. Konieczna jest prognoza, że kara czy środki karne zostaną orzeczone. Nie należy orzekać zabezpieczenia majątkowego, jeżeli

---

⁴⁰ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 71-72.

⁴¹ Por. P. Starzyński, 2007, s. 52-53.

⁴² Por. Z. Merchel, 1999, s. 72 i n.

z niewątpliwych ustaleń organu prowadzącego postępowanie wynika, że podejrzany nie ma mienia, na którym ma nastąpić zabezpieczenie.⁴³

Zabezpieczenie majątkowe może nastąpić tylko wobec podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym oraz oskarżonego w postępowaniu przed sądem. W pierwszym przypadku możliwość wydania postanowienia o zabezpieczeniu przez prokuraturę powstaje od chwili wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub od chwili przesłuchania osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego (art. 308 § 2 k.p.k.) oraz wtedy, gdy spełnione są przesłanki z art. 325g § 1 k.p.k. i dochodzenie przechodzi w fazę *in personam* od chwili rozpoczęcia przesłuchania osoby podejrzanej, a więc od zawiadomienia jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania (art. 325g § 2 k.p.k.). Momentem końcowym dla ustanowienia zabezpieczenia jest uprawomocnienie rozstrzygnięcia kończącego postępowanie jurysdykcyjne. Od tej chwili oskarżony staje się skazanym, natomiast postępowanie wraca w stadium wykonawcze.⁴⁴

Przed wydaniem postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym konieczne jest zebranie informacji wskazujących na możliwość jego wykonania, w szczególności o stanie majątku i źródłach dochodów podejrzanego, o stanie rodzinnym, a w razie jeżeli podejrzany jest w związku małżeńskim – także o charakterze ustroju majątkowego małżeńskiego. Istotne znaczenie dla wykonalności zabezpieczenia ma fakt, czy podejrzany (oskarżony) pozostaje we wspólności ustawowej czy też zawarł umowę majątkową małżeńską, modyfikującą lub wyłączającą ustrój wspólności (wspólność rozszerzona, wspólność ograniczona, rozdzielność, rozdzielność z wyrównaniem dorobków).⁴⁵ W ustalaniu stanu majątkowego podejrzanego (oskarżonego) służą prokuratorowi (sądowi) informacje będące w dyspozycji urzędu skarbowego oraz celnego. Urzędy te obowiązane są do udostępnienia akt, w tym zawierających informacje pochodzące z banków. W myśl art. 2 ust. 3 pkt 3 ustawy

---

⁴³ Por. R. Gawinek, 2006, s. 92 i n.

⁴⁴ Por. K. Polit-Langierowicz, 2007, s. 77 i n.

⁴⁵ Por. R. Gawinek, 2006, s. 94.

z dnia 29 sierpnia 1997 r. - O komornikach sądowych i egzekucji⁴⁶, komornik obowiązany jest na zarządzenie sądu lub prokuratora na sporządzanie protokołu stanu faktycznego przed wszczęciem procesu sądowego lub przed wydaniem orzeczenia, a więc w szczególności postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Skorzystanie z tej możliwości zależy od jej efektywności w okolicznościach danego przypadku. Prokurator lub sąd muszą zatem zdecydować, czy protokół przesłuchania podejrzanego lub jego małżonka w charakterze świadka, przeszukania pomieszczeń mieszkalnych czy gospodarczych podejrzanego w celu ujawnienia składników majątkowych jest *in casu* konieczny.⁴⁷

W literaturze podkreśla się, że zabezpieczenie majątkowe może być stosowane tylko w postępowaniach dotyczących ściśle określonej kategorii przestępstw. Ustawa nie uzależnia jednak zastosowania zabezpieczenia majątkowego od realnej obawy pozbycia się przedmiotu majątkowego stanowiącego składnik mienia podejrzanego (oskarżonego). Nie istnieje zatem konieczność dla wydania postanowienia o zabezpieczeniu, wystąpienia sytuacji, w której podejrzanym (oskarżonym) może uchylać się od wykonania przyszłego orzeczenia.⁴⁸ Jedyną przesłanką materialną wydania postanowienia o zabezpieczeniu jest przymiot bycia podejrzanym, oskarżonym albo odpowiedzialnym posiłkowo.⁴⁹ Z kolei przesłanką formalną jest możliwość orzeczenia określonej w art. 291 k.p.k. sankcji za zarzucane przestępstwo, która może podlegać zabezpieczeniu.⁵⁰

Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym ma charakter orzeczenia fakultatywnego.⁵¹ Jednoznacznie na to wskazuje art. 291 § 1 k.p.k., w myśl którego

---

⁴⁶ Dz. U. 1997 r., Nr 133, poz. 882, ze zm.

⁴⁷ Por. P. Starzyński, 2005, s. 35 i n.

⁴⁸ Por. R. A. Stefański, 2003, s. 19.

⁴⁹ Por. R. A. Stefański, 2004, s. 255.

⁵⁰ Por. P. Starzyński, 2007, s. 56. Dyskusyjne jest jednak dzielenie wskazanych przesłanek na materialną i formalną. Obydwie dotyczą dopuszczalności wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Stanowią zatem przesłanki postępowania zabezpieczającego. Autor tego poglądu zaprzecza w pewnym sensie swojej wcześniej opinii, w myśl której nie jest uzasadnione wyróżnianie przesłanek postępowania zabezpieczającego oraz zabezpieczenia (s. 52-53).

⁵¹ Por. P. Hofmański, 1999, s. 1170.

„można” ustanowić zabezpieczenie. Zgodnie z konkurencyjnym zapatrywaniem, istnieją okoliczności, w których organ orzekający musi wydać postanowienie o zabezpieczeniu.⁵² Będzie tak w przypadku, gdy brak takiego postanowienia mógłby doprowadzić do niemożliwości wykonania przyszłego orzeczenia. W piśmiennictwie twierdzi się również, że wykładnia celowościowa, względy natury praktycznej oraz racje polityki kryminalnej stanowią argument za tym, by zawsze wykonanie orzeczenia o przepadku mienia było poprzedzone zabezpieczeniem majątkowym. Jeżeli sprawca jest znany, a jego czyn podlega szczególnej represji karnej, obligatoryjne zabezpieczenie przepadku jest szczególnie uzasadnione.⁵³ Ze stanowiskiem tym można się zgodzić jedynie na płaszczyźnie funkcjonalnej, jako swego rodzaju postulat skierowanym do organów stosujących prawo. Nie ma on jednak żadnego uzasadnienia w obowiązujących przepisach. Wyjątki od fakultatywności postanowienia o zabezpieczeniu są dyskusyjne i nie wynikają wprost z ustawy.⁵⁴

3. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym

Postanowienie o zabezpieczeniu może być wydane z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego, podejrzanego lub oskarżonego. W postanowieniu o zabezpieczeniu określa się sposób oraz zakres zabezpieczenia (art. 293 § 1 k.p.k.). Orzeczenie to musi odpowiadać warunkom uregulowanym w art. 49 k.p.k. Sposób zabezpieczenia jest uregulowany w art. 292 k.p.k., natomiast pojęcie zakresu zabezpieczenia obejmuje przedmiot oraz wysokość zabezpieczenia.⁵⁵ W literaturze procesu karnego nie ma zgodności co do znaczenia pojęcia przedmiotu zabezpieczenia. Rozumie się bowiem przez nie to, co ma podlegać

---

⁵² Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 103-105; A. Kafarski, 1972, s. 199.

⁵³ Por. B. Mik, 2003, 65-66, 94.

⁵⁴ Por. P. Starzyński, 2007, s. 57.

⁵⁵ Por. A. Bulsiewicz, D. Kala, 1998, s. 115-116.

zabezpieczeniu⁵⁶, a także to, na czym jest ustanawiane zabezpieczenie (składnik mienia)⁵⁷. Taka wieloznaczność pojęciowa powinna być oceniona zdecydowanie negatywnie. Nie mniej przedmiot zabezpieczenia w obydwu znaczeniach powinien być określony w postanowieniu o zabezpieczeniu. Należy także wskazać wysokość tej części orzeczonego roszczenia, którego wykonanie ma być zabezpieczone. W piśmiennictwie podkreśla się, że jeżeli zabezpieczenie majątkowe następuje z uwzględnieniem presumpcji, to postanowienie o zabezpieczeniu powinno zawierać o tym wyraźną wzmiankę.⁵⁸

4. Kontrola instancyjna postanowienia co do zabezpieczenia

Zgodnie z art. 293 § 2 k.p.k. zabezpieczenie majątkowe podlega kontroli i przysługuje na postanowienie co do zabezpieczenia środek zaskarżenia w postaci zażalenia. Powołany przepis posługuje się pojęciem „co do zabezpieczenia”, co wskazuje, że nie dotyczy jedynie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, ale także postanowienia o zmianie zabezpieczenia, jego uchylenie oraz nieuwzględnienie wniosku o jego zmianę.⁵⁹ Innymi słowy, pojęcie „co do zabezpieczenia” jest szersze od pojęcia „o zabezpieczeniu”.⁶⁰

Jeżeli zabezpieczenie majątkowe ustanawia sąd odwoławczy, to jego postanowienie jest niezaskarżalne. Zasadę tę wyraża art. 426 § 2 k.p.k. Wśród orzeczeń należących do wyjątków, na które przysługuje środek zaskarżenia, nie znalazło się postanowienie o zabezpieczeniu (art. 426 § 3 k.p.k.). Niezaskarżalne jest także postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia (uchylenie, zmiana) wydane przez sąd odwoławczy jako sąd II instancji (art. 426 § 1 k.p.k.). W literaturze nie

---

⁵⁶ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 27-28.

⁵⁷ Por. ibidem, s. 33-35.

⁵⁸ Por. A. Bulsiewicz, D. Kala, 2003, s. 234.

⁵⁹ Por. P. Starzyński, 2007, s. 144.

⁶⁰ Por. uchwała SN z dnia 14. IX 1990 r. (V KZP 21/90), OSNKW 1991, z. 4-5, poz. 19.

wyklucza się jednak, pomimo braku stosownych przepisów, możliwości złożenia wniosku o uchylenie lub zmianę niezaskarżalnego postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia. Postanowienie takie jest prawomocne formalnie, natomiast nie ma powagi rzeczy osądzonej.⁶¹ Organ, który wydał postanowienie, może je zmieniać lub uchylić. Bezprzedmiotowe byłoby utrzymywanie zabezpieczenia majątkowego, które nie spełnia swojej funkcji. Organy orzekające zabezpieczenie majątkowe (prokurator, sąd) są wręcz obowiązane do zmiany lub uchylenia bezprzedmiotowego zabezpieczenia.

Zażalenie na zabezpieczenie jako środek przymusu procesowego w postępowaniu przygotowawczym przysługuje nie tylko stronom, ale także osobom, których prawa postanowienie o zabezpieczeniu narusza (art. 302 § 1 k.p.k.). W fazie postępowania jurysdykcyjnego zażalenie przysługuje także osobie, której postanowienie dotyczy (art. 459 § 3 k.p.k.). Krąg osób legitymowanych rozszerza możliwość ustanowienia zabezpieczenia na przedmiocie należącym do majątku wspólnego małżeńskiego.

Nie jest jasne, czy i ewentualnie w jaki sposób powinno nastąpić zawiadomienie podejrzanego (oskarżonego) o postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym. W myśl art. 128 k.p.k. orzeczenia doręcza się w uwierzytelnionych odpisach, jeżeli ustawa nakazuje ich doręczenie. Wśród przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające znajduje się tylko art. 293 § 2 zd. 1 k.p.k. pozwalający na wniesienie zażalenia. Zgodnie z art. 461 § 1 k.p.k. postanowienie prokuratora kończące postępowanie doręcza się w odpisach osobom, których postanowienie dotyczy. Problem z zastosowaniem tego przepisu polega na tym, że dotyczy on postanowienia kończącego postępowanie, natomiast postanowienie o zabezpieczeniu rozpoczyna postępowanie zabezpieczające, które kończy się, w przypadku instrumentu finansowego, jego zajęciem. W literaturze wskazuje się więc na § 169 ust. 2 Regulaminu, wedle którego odpis postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym doręcza się podejrzanemu za zwrotnym pokwitowaniem odbioru, które załącza się do akt postępowania przygotowawczego. Jeżeli podejrzany jest tymczasowo aresztowany, to odpis postanowienia doręcza się

---

⁶¹ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 166.

podczas przesłuchania lub za pośrednictwem administracji aresztu śledczego. Podejrzany przebywający na wolności otrzymuje odpis postanowienia za pośrednictwem organu egzekucyjnego. Prokurator przesyłający tytuł wykonawczy, wskazuje na piśmie majątek podejrzanego i miejsce, w którym się znajduje (§ 169 ust. 3 Regulaminu). Jednakże według art. 292 § 1 k.p.k. do postępowania zabezpieczającego w postępowaniu karnym należy stosować przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności art. 740 § 1 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którym doręczenia postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia dokonuje organ egzekucyjny wraz z przystąpieniem do jego wykonania. Przepis ten stoi w sprzeczności z powołanymi postanowieniami Regulaminu. Według jednej z opinii, za stosowaniem art. 740 § 1 k.p.c., a nie przepisów Regulaminu przemawia kilka względów.⁶² Po pierwsze, wykładnia systemowa, która nakazuje dać pierwszeństwo przepisowi rangi ustawowej przed przepisem rangi rozporządzenia. Po drugie, funkcja zabezpieczenia majątkowego, które musi być sprawne; podejrzany, który otrzymał zawiadomienie o postanowieniu jeszcze przed jego wykonaniem może ukryć mienie, będące przedmiotem zabezpieczenia i spowodować bezskuteczność postanowienia o zabezpieczeniu. W literaturze postępowania cywilnego stosowanie art. 740 § 1 k.p.c. do karnego postępowania zabezpieczającego nie budzi wątpliwości.⁶³

Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym wydane przez sąd zgodnie z art. 743 § 1 k.p.c. w związku z art. 292 § 1 k.p.k. jest zaopatrywane w klauzulę wykonalności z urzędu. Doręczenia obowiązanemu postanowienia o zabezpieczeniu dokonuje jednak, w myśl art. 740 § 1 k.p.c. organ egzekucyjny. Zgodnie z § 407 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrzny urzędowania sądów powszechnych⁶⁴, sąd, który wydał orzeczenie przesyła je bezzwłocznie wraz ze wzmianką o wykonalności właściwemu organowi egzekucyjnemu, zawiadamiając go o posiadanych danych o majątku oskarżonego. Zawiadomienia oskarżonego dokonuje organ egzekucyjny, któremu przesłano

---

⁶² Por. P. Starzyński, 2007, s. 137.

⁶³ Por. E. Wengerek, 2009, s. 228.

⁶⁴ Dz. U. 1987 r., Nr 38, poz. 218, ze zm.

orzeczenie. Stanowisko to koresponduje z tezą głoszoną na tle problematyki ustalenia chwili, w której doręcza się postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, wydane w postępowaniu przygotowawczym.

Zgodnie z art. 740 § 1 k.p.c. organ wydający postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym doręcza je tylko uprawnionemu, natomiast obowiązany otrzymuje je dopiero od organu egzekucyjnego. *Ratio legis* takiej regulacji nie budzi wątpliwości. Prawodawcy chodziło o to, by obowiązany został postawiony przed faktem dokonanym, ponieważ w innych okolicznościach mógłby próbować udaremnić realizację postanowienia. Skuteczność zabezpieczenia wymaga szybkiej działania i pewnego zaskoczenia obowiązanego.⁶⁵ Przepis ten stanowi *lex specialis* wobec art. 357 § 2 k.p.c., który nakazuje doręczenie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym obydwu stronom postępowania. Taka regulacja byłaby jednak sprzeczna z postulatem szybkości i postawienia obowiązanego przed faktem dokonanym w celu udaremnienia mu działań prowadzących do bezskuteczności zabezpieczenia.⁶⁶

Nie jest pewne, który z przepisów (k.p.k. czy k.p.c.) reguluje długość i sposób liczenia terminu na wniesienie zażalenia. Zgodnie z art. 460 zd. 1 k.p.k. zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli było doręczone – od dnia doręczenia. Z kolei w myśl art. 394 § 2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a jeśli strona nie zażądała doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie – od dnia jego ogłoszenia. W istocie regulacja obydwu przepisów jest niemal identyczna, dlatego powyższy problem ma charakter w zasadzie teoretyczny. Poprawniejsze, bo spójne z regulacją art. 292 § 1 k.p.k., jest jednak rozwiązanie odwołujące się do art. 394 § 2 k.p.c.⁶⁷ Można zatem stwierdzić, że termin na wniesienie zażalenia na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia wynosi 7 dni i jest liczony od dnia doręczenia. Teoretycznie postanowienie o zabezpieczeniu wydane przez sąd na posiedzeniu jawnym może być zaskarżone w ciągu 7 dni od dnia ogłoszenia. Z reguły jednak,

---

⁶⁵ Por. E. Wengerek, 2009, s. 31.

⁶⁶ Por. ibidem.

⁶⁷ Por. ibidem, s. 228.

w celu zachowania skuteczności zabezpieczenia majątkowego, postanowienie takie będzie wydawane na posiedzeniu niejawnym, a więc doręczane w trybie art. 740 § 1 k.p.c.

Przedmiotem zaskarżenia może być ustanowienie zabezpieczenia, jego zakres oraz sposób zabezpieczenia.⁶⁸

Wedle art. 462 § 1 k.p.k. wniesienie zażalenia na postanowienie nie wstrzymuje jego wykonania, co jednak nie wyłącza możliwości wstrzymania wykonania orzeczenia przez organ, który wydał postanowienie lub organ rozpatrujący zażalenie (względna suspensywność).

W myśl art. 463 § 2 k.p.k. zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia należy przekazać do rozpoznania w ciągu 48 godzin niezależnie od tego, jaki organ je rozpatruje. Regulacja ta obejmuje zażalenia na postanowienia sądu oraz prokuratora. Do orzeczenia tego ostatniego stosuje się art. 463 § 2 k.p.k. na podstawie art. 465 § 1 k.p.k., który nakazuje stosowanie w szczególności art. 463 § 2 k.p.k. do postanowień prokuratorskich wydawanych w postępowaniu przygotowawczym.

Według art. 293 § 2 zd. 2 k.p.k. zażalenie na postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzi się postępowanie. Na pozostałe postanowienia, a więc w przedmiocie zmiany zakresu lub sposobu zabezpieczenia, uchylenia lub nieuwzględnienia wniosku o zmianę, przysługuje zażalenie do prokuratora nadrzędnego (art. 293 § 2 zd. 1 k.p.k. w związku z art. 465 § 2 k.p.k.).⁶⁹ Regulacja taka spotkała się w doktrynie z krytyką. Twierdzi się, że kontrola sądowa jedynie pozytywnych, dotyczących tylko ustanowienia zabezpieczenia postanowień, jest niewystarczająca; że obecna

---

⁶⁸ Por. postanowienie SN z dnia 1. IX 1998 r. (V KRN 174/88), OSNKW 1998, z. 11-12, poz. 85.

⁶⁹ Por. T. Grzegorzcyk, 2003, s. 739; A. Jaskuła, 2000, s. 48-50.

regulacja jest sprzeczna z konstytucyjnym prawem do sądu; że kontrola w pionie prokuratorskim jest fikcją.⁷⁰

Zażalenie na postanowienie sądu rozpoznaje sąd wyższego rzędu (art. 463 § 1 k.p.k.). W piśmiennictwie postuluje się, by dokonywał tego sąd tego samego rzędu (inny skład orzekający). Celem takiego postulatu jest szybkość i sprawność postępowania zabezpieczającego.⁷¹ Wedle innego zapatrywania, lepszym rozwiązaniem byłoby określenie w ustawie terminu, w ciągu którego sąd powinien rozpoznać środek zaskarżenia. Miałby to zachować istotę postępowania zabezpieczającego, a jednocześnie usprawniłoby to postępowanie.⁷² Co więcej, wraz z taką zmianą prawodawca mógłby poddać wszystkie postanowienia prokuratura w przedmiocie zabezpieczenia kontroli sądowej, bez uszczerbku dla sprawności postępowania wychodząc naprzeciw propozycjom doktryny, by wszystkie zażalenia były rozpoznawane przez sąd.⁷³ Stanowisko to nie przekonuje. Jest wyrazem wiary w zachowywanie przez organy stosujące prawo terminów instrukcyjnych. Proponowany termin byłby bowiem typowym terminem instrukcyjnym, którego przekroczenie nie jest przez ustawę sankcjonowane.

Sąd rozpatrujący zażalenie orzeka na podstawie art. 437 k.p.k. Orzekanie powinno następować ze wszechstronnym uwzględnieniem istnienia przesłanek zabezpieczenia, jego zasadności. Rozpoznając zażalenie bada się, czy spełnione są przesłanki zabezpieczenia wskazane w Kodeksie postępowania cywilnego, a więc zawarte w art. 730 i n. k.p.c.

W literaturze postuluje się, aby sąd odwoławczy nie wydawał orzeczeń kasatoryjnych, ale orzekał co do istoty. Innymi słowy, ze względu na charakter postępowania zabezpieczającego jako postępowania wymagającego sprawności i szybkości, niecelowe byłoby uchylanie postanowienia i przekazywanie go do

---

⁷⁰ Por. A. Bulsiewicz, D. Kala, 2003, s. 114-115; W. Daszkiewicz, 1997, s. 57; P. Kruszyński, 1994, s. 36.

⁷¹ Por. J. Kudrelek, M. Lisiecki, 2004, s. 22.

⁷² Por. P. Starzyński, 2007, s. 150.

⁷³ Por. ibidem, s. 150-151.

ponownego rozpoznania. Orzeczenia takie powinny być wydawane w zupełnie wyjątkowych przypadkach. Koncepcję tę wypracowano na podstawie przepisów o zabezpieczeniu w postępowaniu cywilnym.⁷⁴ W nauce postępowania cywilnego stanowisko to ma swoich zwolenników.⁷⁵ Orzeczenie znoszące zaskarżone postanowienie i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania miałyby się z celem postępowania zabezpieczającego, ponieważ umożliwia obowiązanemu ukrycie mienia przez egzekucją.⁷⁶ W literaturze procesu karnego została także zaaprobowana. Podnosi się, że względy celowościowe przemawiają za tym, by sąd rozpatrujący zażalenie podejmował starania wydania orzeczenia co do istoty sprawy. „(...) w sytuacji, gdy organ odwoławczy nie może orzec ani co do istoty sprawy, ani uchylić postanowienia i umorzyć postępowania w tym zakresie, jedynym rozwiązaniem jest właśnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, bez względu na skutki tej decyzji w zakresie egzekucji.”⁷⁷

W piśmiennictwie dyskutowana jest kwestia zakazu *reformationis in peius* w postępowaniu zabezpieczającym. Do zażalenia w postępowaniu zabezpieczającym stosuje się bowiem odpowiednio przepisy regulujące postanowienia w procesie (art. 13 § 2 k.p.c.).⁷⁸ Zagadnienie to nie jest jednoznaczne. Należy jednak opowiedzieć się za stanowiskiem, wedle którego w sprawach, w których strony postępowania są jego wyłącznymi dysponentami, sąd rozpoznający zażalenie na postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym jest związany zakazem *reformationis in peius*. W przypadku wniesienia zażalenia przez obowiązanego, organ je rozpoznający (prokurator, sąd) nie powinien na niego nakładać bardziej uciążliwych sposobów zabezpieczenia.⁷⁹

---

⁷⁴ Por. A. Bulsiewicz, 1975, s. 170.

⁷⁵ Por. M. Iżykowski, 1982, s. 69-70; T. Jackowski, 1961, s. 54; Z. Łaguna, 1962, s. 79; M. Piekarski, 1964, s. 371.

⁷⁶ Por. E. Wengerek, 2009, s. 35.

⁷⁷ A. Jaskuła, 2000, s. 54.

⁷⁸ Por. P. Pogonowski, 2004, s. 31.

⁷⁹ Por. E. Wengerek, 2009, s. 35.

5. Nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu

Do postępowania zabezpieczającego w postępowaniu karnym mają zastosowanie przepisy cywilnego postępowania zabezpieczającego (art. 292 § 1 k.p.k.). W cywilnym postępowaniu zabezpieczającym wyróżnia się zabezpieczenia podlegające wykonaniu w drodze egzekucji oraz takie, które podlegają wykonaniu w inny sposób (art. 743 § 1 oraz 2 k.p.c.). Do pierwszej kategorii można zaliczyć na przykład zajęcie rzeczy (ruchomości, nieruchomości) lub prawa majątkowego (wierzytelność), do drugiej z kolei, choć jest to kwestia dyskusyjna,⁸⁰ wpisanie hipoteki przymusowej. Do wykonania pierwszego rodzaju zabezpieczeń stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, natomiast jeżeli wykonanie zabezpieczenia następuje w inny sposób – stosuje się przepisy dotyczące tego sposobu (art. 743 § 3 zd. 1 k.p.c.).

Podstawą wykonania zabezpieczenia majątkowego w drodze egzekucji jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, natomiast zabezpieczenia wykonywanego w inny sposób – postanowienie zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności (art. 743 § 2 zd. 2 k.p.c.).

Zabezpieczenie majątkowe na instrumencie finansowym realizowane jest przez egzekucyjne zajęcie (art. 752¹ k.p.c.), dlatego należy je zaliczyć do zabezpieczeń wykonywanych w postępowaniu egzekucyjnym z wszelkimi związanymi z tym konsekwencjami proceduralnymi.

Postanowienie prokuratora oraz sądu o zabezpieczeniu majątkowym jako środka przymusu procesowego jest tytułem egzekucyjnym (art. 777 § 1 pkt 3 oraz 1 k.p.c. w związku z art. 292 § 2 k.p.k.). Zgodnie z art. 26 k.k.w. do tytułów egzekucyjnych mają zastosowanie art. 776-795 k.p.c. Wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu możliwe jest na podstawie tytułu wykonawczego, a więc tytułu egzekucyjnego

---

⁸⁰ Por. ibidem, s. 40, 44.

(postanowienia prokuratora lub sądu) oraz nadanej mu klauzuli wykonalności (art. 776 k.p.c.).

Według jednego ze stanowisk, w postępowaniu jurysdykcyjnym, w którym sąd wydaje postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym, nie wnosi się o nadanie klauzuli wykonalności, lecz sąd orzekający czyni wzmiankę o nadaniu postanowieniu wykonalności.⁸¹ Reguła taka wynika z § 407 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrzny urzędowania sądów powszechnych. Jednakże jest to sprzeczne z art. 743 § 1 k.p.c., mającym zastosowanie do karnego zabezpieczenia majątkowego na podstawie art. 292 § 1 k.p.k. Przepis ten stanowi, że sąd wydający postanowienie o zabezpieczeniu z urzędu nadaje mu klauzulę wykonalności. Należy zatem przyjąć, że wbrew treści powołanego rozporządzenia, przed którym pierwszeństwo ma przepis ustawy, oraz praktyce sądownictwa, postanowienie wydane w fazie jurysdykcyjnej powinno być zaopatrzone w klauzulę wykonalności, a nie wzmiankę o wykonalności. Prawodawca wyraźnie odróżnia obydwie figury prawne w art. 743 § 1 oraz § 2 k.p.c. Wzmianką o wykonalności zaopatrzuje się postanowienia o zabezpieczeniu, które podlegają wykonaniu w inny sposób, niż wykonanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 § 2 k.p.c.). Co więcej, za powyższym stanowiskiem przemawia treść samego Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych. Zgodnie z jego § 222 jeżeli nadanie klauzuli wykonalności następuje bez oddzielnego postanowienia w tym przedmiocie, na oryginale orzeczenia lub protokołu ugody sądowej zamieszcza się adnotację wymieniającą osobę, której wydano tytuł wykonawczy, z podpisem kierownika sekretariatu i datą wydania, a jeżeli uprawniony odbiera tytuł osobiście - również potwierdzenie odbioru tytułu (ust. 1). Adnotację o wydaniu tytułu wykonawczego zamieszcza się na oryginale orzeczenia sądu pierwszej instancji, jednakże w razie gdy orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało zmienione przez sąd odwoławczy, adnotację o wydaniu tytułu wykonawczego zamieszcza się na oryginale orzeczenia sądu odwoławczego, a gdy sądem tym był Sąd Najwyższy - na dołączonym do akt sprawy odpisie orzeczenia tego Sądu (ust. 2). Wzmianka o wykonalności w niniejszym przypadku jest adnotacją o nadaniu klauzuli

---

⁸¹ Por. P. Starzyński, 2007, s. 129; R. Skorupka, 2005, s. 54.

wykonalności z urzędu. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio przy nadawaniu przez sąd rejonowy klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed zakładową komisją pojednawczą lub przed komisją pojednawczą przy sądzie pracy, po stwierdzeniu przez sąd wykonalności ugody (ust. 3). W razie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności z urzędu, zamieszcza się w adnotacji wyrazy: "z urzędu" (ust. 4).

W przypadku postanowienia o zabezpieczeniu wydanego przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym nie ma już wątpliwości, że konieczne jest nadanie mu klauzuli wykonalności, jeżeli zabezpieczenie nadaje się do wykonania w postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 § 1 k.p.c.). Klauzula wykonalności nadawana jest takiemu postanowieniu na wniosek (art. 782 § 1 zd. 1 k.p.c.).⁸² Uzyskanie dopiero tytułu wykonawczego daje możliwość skierowania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym do wykonania. Zgodnie z odosobnionym stanowiskiem prokurator musi wnosić o nadanie klauzuli wykonalności tylko w przypadku zabezpieczenia grzywny, co wynika z wykładni art. 25 § 2 k.k.w.⁸³ W myśl tego przepisu, art. 25 § 1 k.k.w. stosuje się do wykonania postanowień o zabezpieczeniu roszczeń cywilnych, będących przedmiotem postępowania karnego oraz grzywny. Z kolei art. 25 § 1 k.k.w. stanowi, że egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego, należności sądowych oraz zobowiązania określonego w art. 52 k.k. prowadzi się według przepisów k.p.c. Z zestawienia obydwu przepisów może wynikać, że postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu jako środka przymusu procesowego inne niż zabezpieczające grzywnę, nie są objęte przepisami k.p.c., a więc nie trzeba im nadawać klauzuli wykonalności. Stanowisko to nie przekonuje. Po pierwsze, wykładnia językowa powołanych przepisów nie daje wprost podstaw to takiego twierdzenia. Po drugie, pogląd ten nie tłumaczy celu wybiórczego zwolnienia postanowienia o zabezpieczeniu grzywny z obowiązku nadania klauzuli wykonalności.

---

⁸² Por. M. Muliński, 2005, s. 90.

⁸³ Por. R. Skorupka, 2005, s. 52.

Prokurator ma obowiązek wniesienia o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu także wtedy, gdy jego wykonanie zleca na podstawie art. 195a § 1 k.k.w. urzędowi skarbowemu. Co więcej, na podstawie art. 292 § 2 k.p.k. w związku z art. 743 k.p.c. urząd skarbowy, wykonujący postanowienie o zabezpieczeniu przepadku na podstawie art. 195a § 1 k.k.w., stosuje przepisy postępowania cywilnego, a nie przepisy egzekucji w administracji.

W literaturze przedmiotu postuluje się zniesienie obowiązku nadawania klauzuli wykonalności postanowieniom o zabezpieczeniu majątkowym z art. 291 k.p.k. „(...) skoro charakteryzują się one natychmiastową wykonalnością, a postępowanie klauzulowe stanowi przejaw zbędnego formalizmu, a nadto sprawia, że w praktyce natychmiast wykonalne orzeczenie nie podlega natychmiastowemu wykonaniu. Tak jak na gruncie rozwiązań cywilnoprawnych formułowane są poglądy o zbędności utrzymywania obowiązku nadawania klauzuli wykonalności postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia, tak i wobec zastosowanego środka przymusu procesowego w postaci zabezpieczenia majątkowego celowe jest zniesienie postępowania klauzulowego wzorem poprzednich rozwiązań prawnych przyjętych w k.k.w. z 1969 r.”⁸⁴ „Konieczność uzyskania przez prokuratora klauzuli wykonalności w praktyce oznacza często fikcyjną natychmiastową wykonalność orzeczenia. Przedłużające się postępowanie klauzulowe, wynikające również z zaskarżenia postanowienia sądu o nadaniu klauzuli, uniemożliwia realizację postępowania zabezpieczającego. Podejrzany dowiadyuje się w ten sposób o zastosowaniu wobec niego środka przymusu procesowego jeszcze przed przystąpieniem do jego wykonania, przez co często wyzbywa się swego majątku skutecznie uniemożliwiając zabezpieczenie wykonania przyszłego orzeczenia.”⁸⁵ Należy podkreślić, że zgodnie z art. 743 § 1 k.p.c. postanowieniu o zabezpieczeniu, wydanym z urzędu, nadaje się klauzulę wykonalności także z urzędu. W podobnej sytuacji jest prokurator wydający w postępowaniu przygotowawczym postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym. Te jednak *de lege lata* musi być zaopatrzone w klauzulę wykonalności. Podkreślenia wymaga także to, że w doktrynie postępowania cywilnego postuluje się zniesienie

---

⁸⁴ P. Starzyński, 2007, s. 131.

⁸⁵ Ibidem, s. 132.

obowiązku nadawania klauzuli wykonalności postanowieniom o zabezpieczeniu⁸⁶, jednakże nie znaczy to, że byłby to zabieg w każdym przypadku zasadny. Budzi on wątpliwości choćby na tle instytucji uregulowanej w art. 787 oraz 787¹ k.p.c. To na etapie postępowania klauzulowego możliwe jest rozszerzenie skuteczności tytułu egzekucyjnego wobec małżonka dłużnika, poprzez objęcie go klauzulą wykonalności nadawaną tytułowi egzekucyjnemu przeciw dłużnikowi. Zniesienie obowiązku nadania klauzuli w ogólności uchyliłoby taką możliwość. Konieczne byłoby więc uregulowanie wskazanych przypadków jako kwestii rozstrzyganych na etapie wydawania postanowienia o zabezpieczeniu.

Według dominującego poglądu, sądem właściwym dla nadania klauzuli wykonalności postanowieniu prokuratora w postępowaniu przygotowawczym jest sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzone jest postępowanie.⁸⁷ Zgodnie z konkurencyjnym, mniejszościowym stanowiskiem, sądem właściwym do nadania klauzuli takiemu postanowieniu jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.⁸⁸ Autor tego stanowiska odwołuje się do treści art. 781 § 1 k.p.c. jako przepisu, który może mieć odpowiednie zastosowanie w postępowaniu zabezpieczającym karnym (art. 292 § 1 k.p.k.).

W myśl art. 462 § 1 k.p.k. postanowienie o zabezpieczeniu jest orzeczeniem natychmiast wykonalnym. Wedle art. 9 k.k.w. postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie jest wykonalne. Wykonalność następuje z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Takim przypadkiem jest natychmiastowa wykonalność postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym.⁸⁹ Nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu możliwe jest już zaraz po jego wydaniu, bez konieczności oczekiwania na uprawomocnienie się orzeczenia.

---

⁸⁶ Por. M. Muliński, 2005, s. 132-133.

⁸⁷ Por. P. Starzyński, 2007, s. 128.

⁸⁸ Por. R. Skorupka, 2005, s. 54-55.

⁸⁹ Por. S. Pawela, 2003, s. 117.

Wedle art. 781¹ k.p.c. wnioski o nadanie klauzuli wykonalności sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia. Termin ten ma charakter instrukcyjny.⁹⁰

Wniesienie na postanowienie o zabezpieczeniu zażalenia nie ma wpływu na postępowanie w sprawie nadania klauzuli wykonalności. Uwzględnienie zażalenia powoduje bowiem uchylenie orzeczenia, któremu nadano klauzulę wykonalności i tym samym również postanowienia o nadaniu tej klauzuli.⁹¹ W praktyce wniesienie zażalenia na postanowienie prokuratora przez obowiązanego przed zaopatrzeniem go klauzulę wykonalności przez sąd będzie trudne, ponieważ dopiero organ egzekucyjny wykonujący postanowienie doręcza je obowiązanemu. Teoretycznie obowiązanym, mającym wgląd do akt sprawy (art. 9 k.p.c.), może powziąć wiadomość o postanowieniu przed jego doręczeniem. Z kolei postanowienie wydane w fazie jurysdykcyjnej z urzędu zaopatrywane jest w klauzulę wykonalności, dlatego nie sposób go zaskarżyć przed nadaniem mu klauzuli wykonalności.

Szczególne reguły obowiązują w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności także wobec małżonka podejrzanego lub oskarżonego, wobec którego wydano postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym. Artykuł 292 § 1 k.p.k. nakazuje odpowiednie stosowanie przepisów procedury cywilnej dotyczących postępowania zabezpieczającego, z kolei art. 26 k.k.w. nakazuje stosownie wprost art. 776-795 k.p.c. Pojawił się jednak pogląd,⁹² że odpowiednie zastosowanie do przypadku nadania klauzuli wykonalności postanowieniu prokuratorskiemu o zabezpieczeniu będzie miał art. 787 k.p.c., którego materialnoprawną podstawą jest art. 41 k.r.o.⁹³ Postanowienie o zabezpieczeniu kary grzywny, nawiązki oraz przepadku na majątku wspólnym podejrzanego (oskarżonego) oraz jego małżonka może być zatem zaopatrzone w klauzulę wykonalności także na podstawie odpowiednio stosowanego art. 787 k.p.c. Stanowisko to wymaga rozwinięcia i komentarza.

---

⁹⁰ Por. E. Wengerek, 2009, s. 188.

⁹¹ Por. R. Skorupka, 2005, s. 53.

⁹² Por. P. Starzyński, 2007, s. 132.

⁹³ Por. A. Marciniak, 2005, s. 125.

Przesłanki materialnoprawne dokonania zabezpieczenia na przedmiocie należącym do majątku wspólnego małżeńskiego są uregulowane w art. 28 oraz 29 k.k.w. Zabezpieczenie grzywny, nawiązki lub przepadku na mieniu wspólnym podejrzanego (oskarżonego) ma podstawę właśnie w wymienionych przepisach. Pomimo, że wedle art. 26 k.k.w. zastosowanie mają art. 776-795 k.p.c., to zgodnie z art. 292 § 1 k.p.k. zastosowanie ma także art. 743¹ k.p.c. W myśl § 1 tego przepisu postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim jest podstawą do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego. Regulacji tego przepisu podlega zarówno zabezpieczenie podlegające wykonaniu w postępowaniu egzekucyjnym jak i zabezpieczenie wykonywane w inny sposób (art. 743 k.p.c.). Jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w postępowaniu egzekucyjnym, to może ono stanowić, po nadaniu mu klauzuli wykonalności, podstawę do dokonania czynności wykonawczych także wobec składników majątku wspólnego małżonków, bez konieczności rozszerzania klauzuli wykonalności.⁹⁴ Należałoby zatem przyjąć, że postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu po nadaniu mu klauzuli wykonalności jest skuteczne, jeśli chodzi o jego wykonanie, także wobec małżonka podejrzanego (oskarżonego), bez konieczności rozszerzania klauzuli wykonalności. Reguła taka koresponduje w pełni z art. 28 oraz 29 k.k.w. Jednakże według art. 743¹ § 2-4 k.p.c. małżonek obowiązany może sprzeciwić się wykonaniu zabezpieczenia w terminie tygodnia od dokonania pierwszej czynności związanej z wykonaniem zabezpieczenia, o czym organ wykonujący zabezpieczenie niezwłocznie zawiadamia uprawnionego (§ 2). Sprzeciw ten jednak nie wstrzymuje wykonania zabezpieczenia (§ 3 zd. 1), jednakże w takim przypadku uprawniony w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go, pod rygorem upadku zabezpieczenia w zakresie wykonywania na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego, wystąpić do sądu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi obowiązany. Dopiero w takim przypadku ustawa nakazuje odpowiednie stosowanie art. 787 k.p.c. (§ 4). Przekroczenie

---

⁹⁴ Por. T. Ereciński, 2006, s. 431.

wskazanego terminu, zwrot wniosku, jego odrzucenie albo umorzenie postępowania o nadanie klauzuli wykonalności powoduje upadek zabezpieczenia.⁹⁵

Jednakże art. 787 k.p.c. dotyczy sytuacji, w której tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim sąd nadaje klauzulę wykonalności także przeciwko jej małżonkowi z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą małżonka. Z natury rzeczy art. 28 oraz 29 k.k.w. nie stanowią o przypadku, w którym roszczenie wobec podejrzanego (oskarżonego) powstaje za zgodą jego małżonka. Powołane przepisy pozwalają bowiem na ustanowienie zabezpieczenia grzywny, nieważki lub przepadku na przedmiocie należącym do majątku wspólnego małżonków. Implikuje to stwierdzenie, że art. 787 k.p.c. nie ma w omawianym przypadku zastosowania. Podstawą normatywną nadania klauzuli wykonalności wobec małżonka podejrzanego (oskarżonego) jest zatem art. 781 § 1 w związku z art. 743¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 292 § 1 k.p.k. Według jednego z poglądów nie ma przeszkód, aby prokurator mógł złożyć wniosek o nadanie klauzuli wykonalności dla postanowienia o zabezpieczeniu grzywny, nieważki lub przepadku na podstawie art. 787 k.p.c.⁹⁶ Z wyżej przedstawionych powodów nie można się z tym stanowiskiem zgodzić. Zastosowanie art. 787 k.p.c. jest w tym przypadku zbędne i nie ma przede wszystkim podstawy w prawie materialnym. Zgodnie z art. 292 § 1 k.p.k. przepisy cywilnego postępowania zabezpieczającego stosuje się odpowiednio, a zatem z uwzględnieniem różnic dzielących obydwie instytucje.⁹⁷ Zasada ta pozwala stwierdzić, że do omawianego przypadku zastosowanie będzie miał art. 743¹ § 1 k.p.c.

Pomiędzy wydaniem postanowienia o zabezpieczeniu w postępowaniu przygotowawczym a nadaniem mu klauzuli wykonalności obowiązany może zbyć

---

⁹⁵ Por. ibidem, s. 432.

⁹⁶ Por. P. Starzyński, 2007, s. 134.

⁹⁷ Por. J. Nowacki, 1966, s. 141 i n.

prawa majątkowe, w szczególności instrumenty finansowe. Dopiero zajęcie instrumentów finansowych przez komornika powoduje bezskuteczność rozporządzania nimi. O nadawaniu klauzuli wykonalności w takich okolicznościach stanowi art. 788 § 1 k.p.c., w myśl którego jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Definicję dokumentu urzędowego oraz prywatnego zawierają art. 244 – 245 k.p.c. W świetle art. 788 § 1 k.p.c. prokurator, który chce nadania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy instrumentu finansowego, musi przedstawić dokument urzędowy lub prywatny z podpisem urzędowo poświadczonym, wykazujący przejście praw na nabywcę. Zważywszy na specyfikę obrotu instrumentami finansowymi, jako obrotu zdematerializowanego, w którym dokonuje się czynności w postaci elektronicznej, uzyskanie takiego dokumentu w praktyce będzie niezwykle trudne, co często będzie wyłączać zastosowanie art. 788 § 1 k.p.c.

Na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności przysługuje zażalenie. Przemawia za tym art. 26 k.k.w. w związku z art. 795 k.p.c. Ustawa nie reguluje osobno zażalenia na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności, dlatego należy przyjąć, że do postępowania zażaleniowego mają zastosowanie ogólne przepisy dotyczące zażalenia, a właściwie apelacji (art. 386 § 1, 397 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).⁹⁸

Do wniesienia zażalenia legitymowany jest wierzyciel, zarządca masy majątkowej, kurator spadku, wykonawca testamentu oraz dłużnik, przeciwko któremu nadano klauzulę wykonalności. W przypadku postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, legitymację do wniesienia zażalenia ma prokurator, podejrzany oraz jego małżonek, jeżeli zabezpieczenie dotyczy przedmiotu wchodzącego w skład majątku wspólnego. Legitymowanym w postępowaniu zażaleniowym jest także nabywca instrumentów finansowych, który je nabył po wydaniu postanowienia

---

⁹⁸ Por. H. Pietrkowski, 2006, s. 109.

o zabezpieczeniu, ale przed nadaniem mu klauzuli wykonalności, i przeciwko któremu taką klauzulę nadano (art. 788 § 1 k.p.c.). W takich okolicznościach nie ma legitymacji zbywca prawa majątkowego. Według uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2003 r. (III CZP 19/03)⁹⁹ zbywca prawa nie jest legitymowany do wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. o nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy prawa.

Zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, będzie w istocie dotyczyło także samego postanowienia o zabezpieczeniu.¹⁰⁰ Zgodnie z art. 795 § 2 k.p.c. termin na wniesienie zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności biegnie wobec obowiązane w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu postanowienia. Artykuł 795 § 2 k.p.c. odpowiada w tej kwestii art. 740 § 1 k.p.c.¹⁰¹

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2003 r. (III CZP 90/03)¹⁰² zażalenie wniesione przez małżonka dłużnika na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko temu małżonkowi przed rozpoczęciem biegu terminu do wniesienia tego zażalenia zgodnie z art. 795 § 2 k.p.c., a więc przed datą doręczenia małżonkowi dłużnika zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, nie podlega odrzuceniu. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1993 r. (III CZP 60/93)¹⁰³ przyjęto, że termin do wniesienia zażalenia przez małżonka dłużnika na postanowienie sądu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko temu małżonkowi określa przepis art. 795 § 2 k.p.c.

W postanowieniu z dnia 27 lipca 2006 r. (III CZ 107/05)¹⁰⁴ Sąd Najwyższy uznał, że postanowienie sądu apelacyjnego odrzucające zażalenie na postanowienie tego sądu odrzucające zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności nie podlega zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego.

---

⁹⁹ OSNC 2004, z. 3, poz. 34.

¹⁰⁰ Por. E. Wengerek, 2009, s. 228.

¹⁰¹ Por. ibidem.

¹⁰² MoP 2004, z. 3, s. 137.

¹⁰³ OSNC 1993, z. 12, poz. 223.

¹⁰⁴ OSP 2008, z. 6, poz. 70.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2005 r. (III CNP 4/05)¹⁰⁵ przyjęto, że od postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje (art. 424¹ § 1 k.p.c.).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 r. (II CK 206/05)¹⁰⁶ podkreślono, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, nie wyklucza samo przez się możliwości skorzystania z powództwa przewidzianego art. 840 k.p.c., jeżeli tylko spełnione zostały przesłanki do wytoczenia takiego powództwa.

Przedmiotem zażalenia nie mogą być zarzuty o charakterze merytorycznym, dotyczącym istoty sprawy, kwestionujące uprawnienia wierzyciela lub obowiązki dłużnika, ale tylko te zarzuty formalne, które mogły być zgłoszone przez sądem I instancji. Należy do nich w szczególności: zarzut, że tytuł egzekucyjny nie istnieje, ponieważ dokument nie odpowiada warunkom tytułu egzekucyjny (na przykład brak podpisu na postanowieniu prokuratora); zarzut, że zachodzi sprzeczność pomiędzy określeniem uprawnień i obowiązków w tytule egzekucyjnym a postanowieniami orzeczenia o nadaniu klauzuli wykonalności; zarzut, że brak było podstawy do objęcia klauzulą wykonalności osób trzecich (art. 788 § 1 k.p.c.); zarzut, że brakuje dokumentu urzędowego lub prywatnego urzędowo poświadczonego, wykazującego że nastąpiło zdarzenie, uzależniające wykonanie tytułu egzekucyjnego.¹⁰⁷

6. Wykonanie zabezpieczenia na instrumencie finansowym

Wykonanie zabezpieczenia majątkowego na instrumencie finansowym polega na zajęciu instrumentu w postępowaniu egzekucyjnym przez komornika. Regulację

---

¹⁰⁵ OSNC 2006, z. 1, poz. 16.

¹⁰⁶ Niepubl.

zajęcia instrumentu finansowego normują przede wszystkim art. 752¹ oraz 911⁸ k.p.c.¹⁰⁸ W celu zajęcia instrumentu finansowego komornik w pierwszej kolejności zawiadamia dłużnika, że nie wolno mu odbierać żadnego świadczenia, jak również rozporządzać, co do zasady, zajętymi instrumentami finansowymi czy wartościami zebranych na rachunku (art. 911⁸ § 1 pkt 1 k.p.c.). Jednakże w myśl art. 752¹ k.p.c. w razie udzielenia zabezpieczenia przez zajęcie praw z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi, obowiązany w terminie trzech miesięcy od dnia zajęcia może zlecić ich sprzedaż. Przepis ten przyznaje dłużnikowi uprawnienie, które pozwala mu na zbycie w ciągu trzech miesięcy zajęte instrumenty finansowe. Chodzi tutaj o ochronę interesu dłużnika, który może, wedle swej woli, zbyć instrumenty po najkorzystniejszej cenie, jednakże w ograniczonym okresie trzech miesięcy. Instrumenty finansowe podlegają częstym zmianom wartości, dlatego powołany przepis daje możliwość elastycznego reagowania przed dłużnika na zamiany zachodzące na rynku instrumentów finansowych.¹⁰⁹ Artykuł 752¹ k.p.c. stanowi *lex specialis* wobec art. 751 § 3 k.p.c., co oznacza, że dłużnik może dokonać zlecenia sprzedaży instrumentów finansowych bez kontroli sądu, także jeżeli wykonanie zlecenia prowadziłoby do pokrzywdzenia wierzyciela.¹¹⁰ Figura prawna z art. 752¹ k.p.c. jest uprawnieniem, dlatego dłużnik nie ma obowiązku korzystania z niego.¹¹¹ Po upływie terminu trzech miesięcy uprawnienie dłużnika wygasa. Termin ten, jako ustawowy, nie podlega modyfikacji – skróceniu lub wydłużeniu.¹¹² Według jednej z opinii może być jednak przywrócony na zasadach ogólnych (art. 168 i n. k.p.c.).¹¹³ Można jednak mieć wątpliwość, czy termin ten jest terminem

---

¹⁰⁷ Por. E. Wengerek, 2009, s. 229.

¹⁰⁸ Zob. jednak poniżej rozważania na temat zajęcia jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym.

¹⁰⁹ Por. E. Wengerek, 2009, s. 75.

¹¹⁰ Por. ibidem.

¹¹¹ Por. T. Ereciński, 2006, s. 452.

¹¹² Por. A. Zieliński, 2010, s. 1277.

¹¹³ Por. ibidem.

proceduralnym, a tylko taki podlega przywróceniu. Terminy materialne nie mogą być przywracane.¹¹⁴

W literaturze przyjmuje się, że w wezwaniu skierowanym przez komornika do podmiotu prowadzącego dom maklerski zaznacza się, że w razie skorzystania przez dłużnika z uprawnienia wynikającego z art. 752¹ k.p.c. podmiot ten powinien złożyć uzyskane ze sprzedaży środki pieniężne na rachunku depozytowym sądu. Reguła ta ma wynikać z art. 911⁸ § 1 pkt 2 w związku z art. 743 § 1 k.p.c.¹¹⁵ Dyspozycję przeniesienia środków pieniężnych znajdujących się na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku (art. 752¹ k.p.c.) na rachunek depozytowy sądu może złożyć także dłużnik.¹¹⁶

Prowadzący rachunek w terminie trzech dni powiadamia wierzyciela, za pośrednictwem komornika, jakie instrumenty finansowe umieszczone są na rachunku (art. 911⁸ § 3 k.p.c.).

Definicja instrumentu finansowego z punktu widzenia możliwości jego zajęcia jako wykonania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym nie jest wolna od kontrowersji. Artykuły 752¹ oraz 911⁸ k.p.c. posługują się pojęciem instrumentu finansowego zapisanego na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi. Z drugiej strony ustawy szczegółowe charakteryzują precyzyjnie poszczególne instrumenty finansowe a ich definicje nie do końca odpowiadają wymaganiom stawianym przez przepisy postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego.

Wiele kontrowersji rodzi w szczególności możliwość przeprowadzenia egzekucji z jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym.¹¹⁷ Jednostki te mogą być wartościowym przedmiotem zabezpieczenia, a także zaspokojenia w postępowaniu

---

¹¹⁴ Por. W. Berutowicz, 1984, s. 255 i 258. Por. jednak J. Dąbrowa, 1963, s. 67 i n.

¹¹⁵ Por. E. Wengerek, 2009, s. 75.

¹¹⁶ Por. T. Ereciński, 2006, s. 452.

¹¹⁷ Por. M. Rośniak-Marczuk, 2009, s. 1206 i n.; M. Rośniak-Rutkowska, 2006a, s. 47 i n.; idem, 2006b, s. 23 i n.; M. Rośniak, 2007a, s. 63 i n.; idem, 2007b, s. 51 i n.; idem, 2007c, s. 50 i n.

egzekucyjnym. Stanowią często cenny składnik majątku. Ostatnio jednostki uczestnictwa stały się popularną formą inwestowania środków pieniężnych. Jednakże z zajęciem jednostek udziału związanych jest kilka trudności na tle interpretacji stosownych przepisów k.p.c. regulujących egzekucję świadczeń pieniężnych. Powstaje bowiem pytanie o podstawę normatywną takiego zajęcia, biorąc pod uwagę charakter prawny jednostek uczestnictwa. Odpowiedź na pytanie o możliwość i podstawy egzekucji z jednostki uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym jest ściśle związana z problematyką zajęcia takiego instrumentu finansowego. Możliwość i sposób egzekucji z takiego instrumentu determinuje możliwość i sposób zajęcia jednostki uczestnictwa.

Dla możliwości zajęcia jednostek uczestnictwa, ma znaczenie regulacja, zgodnie z którą jednostki są co do zasady niezbywalne, poza możliwością odkupienia ich przez fundusz.¹¹⁸ Zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. – O funduszach inwestycyjnych,¹¹⁹ jednostki uczestnictwa nie mogą być przedmiotem obrotu wtórnego (nie można ich zbyć osobie trzeciej).¹²⁰ Jednostki udziału mogą być jednak dziedziczone, zastawiane oraz być przedmiotem zabezpieczenia finansowego (art. 83 ust. 3-4 u.f.i.). Z kolei w myśl art. 831 § 1 pkt 3 k.p.c. nie podlegają egzekucji prawa niezbywalne. Jednostka uczestnictwa wedle art. 83 ust. 2 u.f.i. nie może być zbyta osobie trzeciej. Podlega jedynie odkupieniu przez fundusz. Z art. 83 ust. 4 u.f.i. wynika jednak pośrednio, że możliwe jest przeprowadzenie egzekucji z jednostek udziału, w celu realizacji zastawu czy zabezpieczenia finansowego. Kwestia możliwości skierowania egzekucji do tego rodzaju instrumentu finansowego została przez ustawę przesądzona. Kluczowe zagadnienie dotyczy zatem tego, czy egzekucja z jednostki uczestnictwa przeprowadzana jest na podstawie art. 911⁸ k.p.c. dotyczącego egzekucji z instrumentów finansowych, czy też na podstawie innego przepisu z zakresu postępowania egzekucyjnego. Rozstrzygnięcie tego problemu pozwoli również na określenie procedury zajęcia, a więc zabezpieczenia majątkowego, na tego rodzaju przedmiocie majątkowym.

---

¹¹⁸ Por. M. Dyl, 2001, s. 60. Por. jednak Z. Posłajko, 1995, s. 79 i n.

¹¹⁹ Dz. U. 2004, Nr 146, poz. 1546, ze zm.; dalej: u.f.i.

¹²⁰ Por. W. Pochmara, A. Zapała, 2004, s. 62.

Jednostki uczestnictwa stanowią tytuł prawny uczestnika funduszu do udziału w wartości aktywów netto funduszu.¹²¹ Należą do praw majątkowych, których przedmiotem jest roszczenie pieniężne.¹²² Uczestnikowi funduszu inwestycyjnego otwartego przysługuje wobec niego roszczenie o odkupienie jednostki uczestnictwa (art. 89 ust. 1 u.f.i.). Wysokość ceny odkupienia jednostki należnego uczestnikowi wynika z podzielenia wartości aktywów netto funduszu przez liczbę jednostek uczestnictwa w funduszu w dniu wyceny (art. 86 ust. 1 u.f.i.). Fundusz inwestycyjny odkupuje jednostki uczestnictwa z częstotliwością określoną w prospekcie informacyjnym funduszu, jednak nie rzadziej niż co 7 dni (art. 84 ust. 1 u.f.i.). Z chwilą odkupienia jednostki uczestnictwa są umarzone z mocy prawa (art. 82 u.f.i.). Uczestnikowi funduszu przysługuje ponadto prawo do udziału w aktywach funduszu w przypadku jego likwidacji. Jednostki uczestnictwa zapisywane są w rejestrze uczestników funduszu. Rejestr ten prowadzi fundusz inwestycyjny dla identyfikacji uczestników i ustalenia liczby jednostek uczestnictwa przysługujących każdemu z nich.¹²³ W ramach rejestru prowadzone są rejestry dla poszczególnych uczestników funduszu, które zawierają informacje określone w art. 87 ust. 2 u.f.i. W imieniu funduszu rejestr może prowadzić inny wyspecjalizowany w tym zakresie podmiot (tzw. agent transferowy¹²⁴), na podstawie umowy. Agent transferowy nie jest jednak zobowiązany wobec uczestnika funduszu z tytułu praw majątkowych wynikających z posiadanych przez niego jednostek uczestnictwa. Dłużnikiem uczestnika funduszu inwestycyjnego jest fundusz. Nie ma na to wpływu okoliczności, że środki pieniężne przeznaczone na realizację praw majątkowych z tytułu jednostek uczestnictwa przechowuje i wypłaca depozytariusz (zob. art. 71–81 u.f.i.), a więc także podmiot odrębny wobec funduszu.

Z zestawienia art. 911⁸ k.p.c. oraz regulacji ustawy o funduszach inwestycyjnych wynika, że powołany przepis nie ma do jednostek udziału zastosowania. Po pierwsze, stanowi on o egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na

---

¹²¹ Zgodnie z art. 8 ust. 2 u.f.i. wartość aktywów netto funduszu oznacza wartość aktywów funduszu pomniejszoną o zobowiązania funduszu.

¹²² Por. M. Michalski, 1998, s. 7.

¹²³ Por. R. Mazurek, 2006, s. 59.

¹²⁴ Por. W. Pochmara, A. Zapała, 2004, s. 95-96.

rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku, tymczasem jednostki uczestnictwa nie są zapisywane na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku, lecz są zapisywane w rejestrze uczestników funduszu. Pojęcie rachunku papierów wartościowych definiuje art. 4 o.i.f. Po drugie, na rachunku papierów wartościowych mogą być zapisane zdematerializowane papiery wartościowe lub inne instrumenty finansowe (art. 5 o.i.f.), natomiast jednostki udziału nie podlegają dematerializacji w rozumieniu ustawy o obrocie instrumentami finansowymi i nie są rejestrowane w depozycie papierów wartościowych na podstawie umowy z podmiotem prowadzącym depozyt. Po trzecie, rejestr jednostek udziału, w przeciwieństwie do rachunku papierów wartościowych, nie jest otwierany na podstawie osobnej umowy zawieranej przez uczestnika z funduszem inwestycyjnym. Ten bowiem ma obowiązek prowadzenia takiego rejestru *ex lege*, a jego otwarcie następuje z chwilą nabycia jednostek uczestnictwa.¹²⁵ Po czwarte, zapis na rachunku papierów wartościowych ma charakter prawotwórczy (art. 7 ust. 1 o.i.f.) – prawo z papieru wartościowego powstaje z chwilą zapisu; zapis w rejestrze funduszu inwestycyjnego ma natomiast jedynie charakter deklaratoryjny.¹²⁶ W ustawie o funduszach inwestycyjnych brak analogicznej do art. 7 ust. 1 o.i.f. regulacji. Artykuł 6 ust. 1 pkt 1 u.f.i. stanowi jedynie, że uczestnikami funduszu inwestycyjnego są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, na rzecz których w rejestrze uczestników funduszu są zapisane jednostki uczestnictwa. Rejestr jednostek udziału trudno zatem utożsamiać z rachunkiem papierów wartościowych lub innym rachunkiem. Po piąte, specyfika jednostek udziału nie daje możliwości wykonania egzekucji w sposób przewidziany przez art. 911⁸ k.c. *Argumentum a contrario* z art. 911⁸ § 2 k.p.c. wierzyciel egzekwujący może zostać zaspokojony w pierwszej kolejności ze środków pieniężnych znajdujących się na rachunku pieniężnym dłużnika, powiązanym z rachunkiem papierów wartościowych, na którym są zapisane instrumenty finansowe. Tymczasem, jak wspomniano wyżej, w przypadku jednostek udziału nie prowadzi się rachunku papierów wartościowych. Rejestrowi jednostek udziału nie towarzyszy także rachunek pieniężny, jak w przypadku rachunku papierów

---

¹²⁵ Por. *ibidem*, s. 35.

¹²⁶ Por. M. Rośniak-Marczuk, 2009, s. 1208.

wartościowych. Środki pieniężne uczestników funduszu wypłacane są przez fundusz wskutek odkupienia jednostek udziału są przenoszone na rachunek bankowy uczestnika wskazany w rejestrze lub wypłacane mu bezpośrednio.¹²⁷ Będący poddłużnikiem w egzekucji fundusz inwestycyjny, w przeciwieństwie do domu maklerskiego, nie prowadzi rachunku dłużnika egzekwowanego, na którym gromadzi się środki pieniężne, nadające się do zajęcia według art. 911⁸ k.p.c. Środki pieniężne z wykupu jednostek udziału są przenoszone na rachunek bankowy uczestnika funduszu, jednakże do egzekucji z takiego rachunku stosuje się art. 889-893⁴ k.p.c., a nie art. 911⁸ k.p.c. Jeżeli chodzi o egzekucję z instrumentów finansowych, o jakiej stanowi art. 911⁸ k.p.c., to polega ona na sprzedaży zajętych instrumentów, w pierwszej kolejności na zlecenie dłużnika egzekwowanego, w drugiej na zlecenie wierzyciela egzekwującego (art. 911⁸ § 3 k.p.c.). Uzyskane w ten sposób środki pieniężne przenoszone są przez firmę inwestycyjną na rachunek pieniężny dłużnika, a następnie komornikowi lub na rachunek depozytowy sądu.¹²⁸ Podobnego rozwiązania nie ma w przypadku jednostek udziału, które nie podlegają sprzedaży na zlecenie. W myśl art. 83 ust. 2 u.f.i. jednostki udziału są niezbywalne. Nie mogą być więc zbyte nawet w drodze sprzedaży egzekucyjnej.

Powyższe argumenty prowadzą do wniosku, że do egzekucji z jednostek udziału w funduszu inwestycyjnym nie ma zastosowania art. 911⁸ k.p.c., pomimo, że jednostki te zaliczane są do instrumentów finansowych. Według jednego ze stanowisk, do egzekucji z jednostek uczestnictwa powinny mieć zastosowanie przepisy o egzekucji z innych wierzytelności (Dział IV Tytuł II Część III k.p.c.).¹²⁹ W myśl innego poglądu, egzekucja taka powinna się odbywać na podstawie przepisów o egzekucji z innych praw (Dział IVa Tytuł II Część III k.p.c.).¹³⁰ Z poglądem tym należy się zgodzić, w szczególności, jeśli chodzi o sposób

---

¹²⁷ Por. W. Pochmara, A. Zapła, 2004, s. 33.

¹²⁸ Reguła ta nie wynika wprost z art. 911⁸ k.p.c., lecz z wykładni funkcjonalnej oraz z § 115 ust. 2 w związku z § 117 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28. XII 2005 r. – W sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych oraz banków powierniczych, Dz. U. 2006 r., Nr 2, poz. 8.

¹²⁹ Por. M. Michalski, 2008, s. 2 i n.; R. Mazurek, 2006, s. 65.

¹³⁰ Por. M. Rośniak-Marczuk, 2009, s. 1212.

postępowania w sprawie zajęcia prawa, które lepiej odpowiada naturze jednostki uczestnictwa.

Według art. 910 § 1 k.p.c. w celu zajęcia jednostki udziału komornik zawiadamia dłużnika, że nie może on obciążać oraz realizować zajętych jednostek uczestnictwa. Komornik zawiadamia także fundusz inwestycyjny (poddłużnika), aby nie realizował obowiązków wobec dłużnika, lecz uzyskane ze zbycia jednostek sumy pieniężne przenoślił na rachunek komornika lub rachunek depozytowy sądu. Zawiadomienie funduszu inwestycyjnego jest tożsame z wezwaniem go do złożenia w ciągu 7 dni oświadczenia, czy inne osoby nie mają roszczeń, których przedmiotem są zajęte jednostki udziału¹³¹, czy i gdzie (w jakim sądzie) prowadzone jest postępowanie w sprawie o zajęte jednostki uczestnictwa; czy i o jakie roszczenie skierowana jest egzekucja do zajętych praw. Zgodnie z art. 910 § 2 zd. 1 k.p.c. prawo jest zajęte z chwilą doręczenia osobie, która z mocy zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem wobec dłużnika. W przypadku jednostek uczestnictwa taką osobą jest fundusz inwestycyjny. Zajęcie następuje zatem z chwilą doręczenia zawiadomienia o nim funduszowi inwestycyjnemu, chyba, że, w myśl art. 910 § 2 zd. 2 k.p.c., wcześniej zostanie doręczone dłużnikowi. Wtedy skutki zajęcia wobec dłużnika powstają z chwilą doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu.

Zajęcie powoduje, że wierzyciel egzekwujący zostaje podstawiony w miejsce dłużnika egzekwowanego; może on zgodnie z art. 910² § 1 k.p.c. wykonywać wszelkie przysługujące mu z tytułu jednostek uczestnictwa uprawnienia, które są niezbędne do zaspokojenia wierzytelności w drodze egzekucji. Może także dokonywać wszelkich czynności niezbędnych do zachowania prawa. Według jednego z poglądów, nie ma wątpliwości, że z mocy zajęcia wierzyciel może zażądać od funduszu inwestycyjnego odkupienia zajętych jednostek uczestnictwa.¹³² Wykonywanie uprawnień dłużnika, niezbędnych do zaspokojenia wierzytelności jest już etapem egzekwowania wierzytelności i wykracza poza etap zabezpieczenia

---

¹³¹ Por. S. Cieślak, 2004, s. 5-25.

¹³² Por. M. Rośniak-Marczuk, 2009, s. 1213.

wierzytelności. Zabezpieczenie wierzytelności nie może bowiem prowadzić do jej zaspokojenia (art. 731 k.p.c.).

7. Upadek zabezpieczenia

Zgodnie z art. 294 § 1 k.p.k. zabezpieczenie upada, gdy nie zostaną prawomocnie orzeczone grzywna, przepadek przedmiotów, nawiązka lub nie zostanie nałożony obowiązek naprawienia szkody, ani nie zostaną zasądzone roszczenia o naprawienie szkody, a powództwo o te roszczenia nie zostanie wytoczone przed upływem 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Przepis ten stanowi o upadku zabezpieczenia majątkowego jako środka przymusu procesowego. O upadku zabezpieczenia powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem stanowi art. 69 § 4 k.p.k., jednakże rozważania nad nim przekraczają tematykę niniejszego opracowania.

Zabezpieczenie upada przede wszystkim z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, w którym nie orzeczono przedmiotu zabezpieczenia, na przykład grzywny.¹³³ Upadek zabezpieczenia nie następuje jednak tylko wskutek orzeczenia sądu, ale także wyniku wydania przez prokuratora postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego.¹³⁴ Upadek zabezpieczenia może być także spowodowany uchyleniem postanowienia o zabezpieczeniu.

Jeżeli zabezpieczenie upada z mocy prawa, nie jest wydawane postanowienie deklarujące ten stan prawny, a więc postanowienie o uchyleniu postanowienia o zabezpieczeniu.¹³⁵ W takim przypadku podlega umorzeniu postępowanie wykonawcze i konieczne jest przywrócenie *status quo ante*.

---

¹³³ Por. P. Starzyński, 2007, s. 143.

¹³⁴ Por. R. A. Stefański, 2004, s. 271.

¹³⁵ Por. S. Paweła, 1972, s. 214.

Istotne znaczenie ma problematyka upadku zabezpieczenia w zakresie, w jakim nie orzeczono o zabezpieczanym przedmiocie procesu, w szczególności, jeżeli sąd nie orzekł grzywny, której wykonalność zabezpieczono. Według jednej z opinii zabezpieczenie majątkowe upada w zakresie odpowiadającym nie orzeczonemu przedmiotowi zabezpieczenia.¹³⁶ Zgodnie z innym zapatrywaniem, upadek zabezpieczenia powoduje brak jakiegokolwiek orzeczenia. Przemawiać ma za tym treść art. 291 § 1 k.p.k.¹³⁷ Z kolei w myśl art. 744 § 2 k.p.c. zabezpieczenie upada już w przypadku, gdy uprawniony nie wystąpił o całość zabezpieczonego roszczenia. Mogłoby to zatem sugerować, że zabezpieczenie upada już w przypadku, gdy orzeczono jedynie o części przedmiotu procesu karnego. Zważywszy na funkcję zabezpieczenia majątkowego jako przymusu procesowego, należy opowiedzieć się za pierwszym stanowiskiem. Niezależnie jednak od zasadności pierwszego albo drugiego poglądu należy stwierdzić, że dysfunkcjonalne jest utrzymywanie zabezpieczenia majątkowego, w przypadku nieosiągnięcia celu zabezpieczenia. W każdym razie możliwa jest zmiana zakresu zabezpieczenia, w zależności od modyfikacji przedmiotu zabezpieczenia.

Ponieważ do zabezpieczenia majątkowego w procesie karnym stosuje się odpowiednio przepisy o zabezpieczeniu w postępowaniu cywilnym, przyczyną upadku zabezpieczenia może być jedna z okoliczności wskazanych w art. 743¹ § 4 k.p.c. Zabezpieczenie majątkowe upada zatem w sytuacji, kiedy uprawniony nie wystąpi w ciągu dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o zabezpieczeniu, o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu także przeciw małżonkowi obowiązanego, jeżeli zabezpieczenie dotyczy przedmiotu należącego do majątku wspólnego małżeńskiego.

---

¹³⁶ Por. R. A. Stefański, 2004, s. 271.

¹³⁷ Por. K. Postulski, M. Siwek, 2004, s. 319.

8. Koszty zabezpieczenia majątkowego

Z wykonaniem postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym związane są koszty, ponoszone przez organ wnoszący o jego wykonanie. Postępowanie zabezpieczające na instrumentach finansowych należy do czynności egzekucyjnych komornika. Nie mają zatem do nich zastosowanie regulacje k.p.c. z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.¹³⁸ Zgodnie z art. 45 ust. 3-4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – O komornikach sądowych i egzekucji¹³⁹ wszczęcie przez komornika sądowego postępowania o dokonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego wymaga od sądu lub prokuratora opłaty stosunkowej w wysokości 2% wartości roszczenia, jednakże nie mniej niż 3% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego i nie więcej niż pięciokrotność tego wynagrodzenia. Brak opłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty przez sąd lub prokuratora jest przyczyną zwrotu wniosku o wszczęcie egzekucji. Komornik może także, niezależnie od opłaty wymienionej w art. 45 powołanej ustawy, zażądać od sądu lub prokuratora zaliczki na pokrycie wydatków gotówkowych, o których stanowi art. 39 ustawy.

W literaturze postuluje się, by sąd oraz prokurator byli zwolnieni z ponoszenia kosztów wykonania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Uważa się taki postulat za „ze wszech miar zasadny, a jego uzasadnienie oczywiste”¹⁴⁰. Koszty takie powinien ponosić podejrzany. W praktyce stosunkowo wysokie koszty postępowania komorniczego mogą utrudniać realizację celów postępowania zabezpieczającego.

---

¹³⁸ Por. uchwała SN z dnia 4. VI 2001 r. (III CZP 23/01), OSNC 2002, z. 1, poz. 2.

¹³⁹ Dz. U. 1997 r., Nr 133, poz. 882, ze zm.

¹⁴⁰ P. Starzyński, 2007, s. 140.

V. Podsumowanie

Analiza stosownych przepisów postępowania karnego oraz cywilnego, dotyczących zabezpieczenia majątkowego wskazuje, że stosowne regulacje nie są koherentne. Proste odesłanie zawarte w art. 292 § 1 k.p.k. do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego normujących postępowanie zabezpieczające rodzi szereg problemów teoretycznych i praktycznych. Po pierwsze, dyskusja w doktrynie dotyczy już samej funkcji zabezpieczenia majątkowego. W zasadzie ma ono charakter fakultatywny, mimo tego, niektórzy autorzy twierdzą, że w przypadku orzeczenia o przepadku, jego wykonanie powinno być obligatoryjnie zabezpieczane majątkowo. Po drugie, nie ma zgodności co do tak fundamentalnego pojęcia jak przedmiot zabezpieczenia. Według jednej z opinii jest to zabezpieczane roszczenie, według innej, przedmiotem zabezpieczenia jest przedmiot majątkowy podlegający zajęciu. Po trzecie, prawodawca nie uregulował właściwie kwestii zawiadomienia podejrzanego (oskarżonego) o postanowieniu o zabezpieczeniu. Istniejące przepisy pozwalają na wykluczające się interpretacje. Regulacja prawna zawiadomienia o zabezpieczeniu może nawet często decydować w praktyce o skuteczności zabezpieczenia majątkowego. Przyjęcie, według jednego ze stanowisk, że zawiadamia się podejrzanego o ustanowieniu zabezpieczenia tuż po wydaniu postanowienia, może w praktyce zachwiać sensem zabezpieczenia, ponieważ do czasu skutecznego jego wykonania, niedoszły obowiązuwany może wyzbyć się potencjalnych przedmiotów majątkowych podlegających zajęciu. Po czwarte, nie jest jasne tak podstawowa kwestia, jak podstawa prawna długości i sposobu liczenia terminów na wniesienie zażalenia na postanowienie co do zabezpieczenia. Po piąte, krytykę w nauce postępowania karnego wzbudza zasada, w myśl której zażalenie na postanowienie co do zabezpieczenia rozpatruje sąd wyższego rzędu zamiast inny sąd tego samego rzędu. Należy jednak zaznaczyć, że postulat ten jest wysoce dyskusyjny. Po szóste, trafnie zauważono w literaturze, że sąd II instancji nie powinien wydawać orzeczeń kasatoryjnych, lecz jedynie reformatoryjne, co odpowiada funkcji zabezpieczenia majątkowego. Obecny stan prawny pozwala

jednak na wydawanie w postępowaniu zażaleniowym także tych drugich. Po siódme, wiele wątpliwości budzi problematyka nadawania klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym wydawanym przez prokuratora lub sąd. Postuluje się rezygnację z tego wymagania jako dysfunkcyjnego, kosztowego i przedłużającego niepotrzebnie postępowanie. Po ósme, niejasne jest zagadnienie właściwości sądu nadającego klauzulę wykonalności. W tak podstawowej kwestii istnieją rozbieżności w piśmiennictwie. Po dziewiąte, nie jest pewne, czy w postępowaniu jurysdykcyjnym sąd wydający postanowienie o zabezpieczeniu nadaje mu z urzędu klauzulę wykonalności czy jedynie czyni wzmiankę o wykonaniu. W obowiązującym stanie prawnym zagadnienie to nie jest jednoznaczne. Po dziesiąte, wymaga stosunkowo zawilej interpretacji problematyka nadawania klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym na mieniu objętym wspólnością małżeńską. Taki niejasny stan prawny może rodzić w praktyce szereg wątpliwości.

Definicja instrumentu finansowego z ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz definicja instrumentu zawarta w art. 752¹ oraz 911⁸ k.p.c. nie przystają do siebie, co rodzi wątpliwości w kwestii możliwości i sposobu ustanowienia zabezpieczenia na niektórych instrumentach finansowych, w szczególności na obecnie często wykorzystywanej instytucji jednostki udziałowej w funduszu inwestycyjnym. W literaturze wskazuje się na dopuszczalność i sposób ustanowienia zabezpieczenia, a następnie przeprowadzenia egzekucji z tego rodzaju instrumentów finansowych, jednakże na podstawie przepisów normujących egzekucję z innych wierzytelności lub innych praw. Wskazane art. 752¹ oraz 911⁸ k.p.c. nie wchodzi w tym przypadku w rachubę. Zważywszy na fakt, że jednostki udziałowe stanowią w kraju popularny środek lokowania nawet znacznych części majątku, tak niejasny stan prawny zabezpieczenia majątkowego na jednostkach udziałowych jest wysoce niepożądany.

W piśmiennictwie trafnie postuluje się zniesienie kosztów ponoszonych przez prokuratora lub sąd w związku z wykonywaniem przez komornika czynności zajęcia określonych przedmiotów majątkowych, w szczególności instrumentów finansowych.

Bibliografia

Literatura

Berutowicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1984 = 1984

Bieńkowska B., *Przesłanki procesu karnego*, [w:] *Wykład prawa karnego procesowego*, red. P. Kruszyński, Białystok 1998 = 1998

Brudt S., *Zabezpieczenie majątkowe w procesie karnym*, NP 1972, z. 1 = 1972

Bulsiewicz A., Kala D., *Środki przymusu procesowego w dziedzinie praw majątkowych na tle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego*, *Nowa Kodyfikacja Karna. Kodeks postępowania karnego. Krótkie komentarze*, z. 8, Warszawa 1998 = 1998

Bulsiewicz A., Kala D., *Zabezpieczenie majątkowe jako środek służący wykonalności przyszłego orzeczenia o przedmiocie procesu*, [w:] *Aktualne problemy prawa i procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Janowi Grajewskiemu*, red. M. Płachta, GSP 2003, t. XI = 2003

Bulsiewicz A., *Zabezpieczenie roszczeń odszkodowawczych i kar majątkowych*, Warszawa 1975 = 1975

Cieślak M., *Polska procedura karna*, Warszawa 1973 = 1973

Cieślak S., *Egzekucja sądowa z innych praw majątkowych po nowelizacji KPC z 2 lipca 2004 r.*, PPE 2004, z. 7-9 = 2004

Daszkiewicz W., *Konstytucyjne prawo do sądu a nowy Kodeks postępowania karnego*, [w:] *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks postępowania karnego. Krótkie komentarze. Zagadnienia węzłowe*, red. E. Skrętowicz, Warszawa 1997 = 1997

Daszkiewicz W., *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, t. I, Poznań 1999 = 1999

Daszkiewicz W., *Proces adhezyjny na tle prawa polskiego*, Warszawa 1961 = 1961

Dąbrowa J., *O przywracaniu niektórych terminów prawa materialnego*, NP 1963, z. 1 = 1963

Dyl M., *Fundusze inwestycyjne. Zasady funkcjonowania*, Warszawa 2001 = 2001

Ereciński T., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, red. T. Ereciński, Warszawa 2006 = 2006

Gawinek R., *Metodyka postępowania w zakresie zabezpieczenia majątkowego*, Prokuratura i Prawo 2006, z. 4 = 2006

Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Kraków 2003 = 2003

Grzegorzczak T., *Strony, ich procesowi przedstawiciele i inni uczestnicy postępowania karnego*, Warszawa 1998 = 1998

Hofmański P., [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. I, red. P. Hofmański, Warszawa 1999 = 1999

Ignaczewski J., Jerka R., *Relacje majątkowe między małżonkami*, Gdańsk 2005 = 2005

Iżykowski M., *Zmiana i uchylenie zarządzenia tymczasowego*, NP 1982, z. 7-8 = 1982

Jackowski T., *Rozstrzygnięcie zażalenia na zabezpieczenie powództwa*, Palestra 1961, z. 1 = 1961

Jaskuła A., *Zaskarżenie postanowień w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego w procesie karnym*, Prokuratura i Prawo 2000, z. 6 = 2000

Kafarski A., *Akcja cywilna w procesie karnym*, Warszawa 1972 = 1972

Kruszyński P., *Z problematyki zmian przepisów k.p.k. w zakresie zabezpieczenia majątkowego*, Palestra 1994, z. 9-10 = 1994

Kudrelek J., Lisiecki M., *Zabezpieczenie majątkowe w postępowaniu karnym*, Szczytno 2004 = 2004

Łaguna Z., *Uwagi o zabezpieczeniu powództwa*, Palestra 1962, z. 12 = 1962

Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005 = 2005

Marszał K., *Proces karny*, Katowice 1998 = 1998

Mazurek R., *Zastaw na jednostkach uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym otwartym*, TPP 2006, z. 1 = 2006

Merchel Z., *Wykonanie postanowień o zabezpieczeniu wydanych w postępowaniu karnym*, Problemy Egzekucji 1999, z. 1 = 1999

Michalski M., *Pojęcie i charakter prawny tytułów uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych*, PUG 1998, z. 4 = 1998

Michalski M., *Zasady egzekucji z instrumentów finansowych w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, Prawo Spółek 2008, z. 6 = 2008

Mik B., *Nowela antykorupcyjna z dnia 13 czerwca 2003 r. Rys historyczny i podstawowe problemy interpretacyjne. Wprowadzenie*, Kraków 2003 = 2003

Muliński M., *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005 = 2005

Nowacki J., *Analogia legis*, Warszawa 1966 = 1966

Pawela S., *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003 = 2003

Pawela S., *Wykonanie orzeczeń w sprawach karnych. Komentarz*, Warszawa 1972 = 1972

Piekarski M., *O zabezpieczeniu powództwa*, NP 1964, z. 4 = 1964

Pietrkowski H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2006 = 2006

Pochmara W., Zapala A., *Prawa uczestnika funduszu inwestycyjnego i sposób ich realizacji*, Warszawa 2004 = 2004

Pogonowski P., *Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym*, PPE 2004, z. 3-4 = 2004

Polit-Langierowicz K., *Zabezpieczenie roszczeń odszkodowawczych, kar majątkowych i środków karnych w postępowaniu karnym*, Palestra 2007, z. 5-6 = 2007

Postajko Z., *Sądowa egzekucja świadczeń pieniężnych z jednostek uczestnictwa w funduszu powierniczym*, PES 1995, z. 14 = 1995

Postulski K., [w:] Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy*, Gdańsk 1998 = 1998

Postulski K., Siwek M., *Przepadek w polskim prawie karnym*, Kraków 2004 = 2004

Prusak F., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 1999 = 1999

Prusak F., *Prawo i postępowanie karne*, Warszawa 2002

Rośniak M., *Charakterystyka prawna przedmiotu zajęcia w egzekucji prowadzonej na podstawie art. 911⁸ k.p.c.*, PPE 2007, z. 4 = 2007a

Rośniak M., *Wezwanie poddłużnika jako czynność zajęcia według art. 911⁸ k.p.c.*, PPE 2007, z. 12 = 2007b

Rośniak M., *Zawiadomienie dłużnika o zajęciu instrumentów finansowych zapisanych na jego rachunku oraz brak obowiązku powiadomienia o tym fakcie spółki*, PPE 2007, z. 5 = 2007c

Rośniak-Marczuk M., *Egzekucja sądowa z jednostek uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym otwartym*, MoP 2009, z. 22 = 2009

Rośniak-Rutkowska M., *Egzekucja z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku*, cz. I, PPE 2006, z. 1-3 = 2006a

Rośniak-Rutkowska M., *Egzekucja z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku*, cz. II, PPE 2006, z. 4-6 = 2006b

Skorupka R., *Wykonanie zabezpieczenia majątkowego*, Prokuratura i Prawo 2005, z. 2 = 2005

Starzyński P., *Postępowanie zabezpieczające w polskim procesie karnym*, Warszawa 2007 = 2007

Starzyński P., *Zabezpieczenie majątkowe w postępowaniu przygotowawczym*, Prokuratura i Prawo 2005, z. 7-8 = 2005

Stefański R. A., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2004 = 2004

Stefański R. A., *Zabezpieczenie majątkowe*, [w:] *Pozbawienie sprawców przestępstw korzyści płynących z ich popełnienia*, Apelacja Gdańska 2003, z. 1 = 2003

Tylman J., [w:] J. Tylman, T. Grzegorzczak, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 1999 = 1999

Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, wyd. 4, Warszawa 2009 = 2009

Zedler F., *Powództwo o zwolnienie od egzekucji*, Warszawa 1973 = 1973

Zieliński A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2010 = 2010

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 1. IX 1998 r. (V KRN 174/88), OSNKW 1998, z. 11-12, poz. 85

Postanowienie SN z dnia 11. VIII 2005 r. (III CNP 4/05), OSNC 2006, z. 1, poz. 16

Postanowienie SN z dnia 27. VII 2006 r. (III CZ 107/05), OSP 2008, z. 6, poz. 70

Postanowienie SN z dnia 4. IX 1981 r. (II KZ 179/81), niepubl.

Uchwała SN z dnia 13. V 1993 r. (III CZP 60/93), OSNC 1993, z. 12, poz. 223

Uchwała SN z dnia 14. IX 1990 r. (V KZP 21/90), OSNKW 1991, z. 4-5, poz. 19

Uchwała SN z dnia 2. XII 2003 r. (III CZP 90/03), MoP 2004, z. 3, s. 137

Uchwała SN z dnia 20. V 2003 r. (III CZP 19/03), OSNC 2004, z. 3, poz. 34

Uchwała SN z dnia 23. XII 1986 r. (III CZP 94/86), OSNC 1988, z. 1, poz. 11

Uchwała SN z dnia 4. VI 2001 r. (III CZP 23/01), OSNC 2002, z. 1, poz. 2

Uchwała SN z dnia 9. VII 1976 r. (III CZP 46/75), OSNC 1976, z. 9, poz. 184

Wyrok SN z dnia 18. IV 1980 r. (IV CR 86/80), OSNC 1980, z. 12, poz. 236

Wyrok SN z dnia 8. VII 2005 r. (II CK 206/05), niepubl.

Wykaz skrótów

Dz. U. – Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

GSP – Gdańskie Studia Prawnicze

MoP – Monitor Prawniczy

NP – Nowe Prawo

OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa

OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich

PES – Przegląd Egzekucji Sądowej

PPE – Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego

SN – Sąd Najwyższy

TPP – Transformacje Prawa Prywatnego